

VIII. KATALOG

Przy numerowaniu obiektów w obrębie poszczególnych sektorów (piwnic) zastosowano numerację ciągłą. Z tego względu w poniższym katalogu umieszczono w nawiasie obok numeru obiektu również numer sektora.

1)

A. Ul. Kacerska Górka 5.

B. Plany Weinera, Endlera, Hanckwitza.

C. Parcelacja pierwotna – zapewne 2. połowa XIII w. Na posesji odnaleziono pozostałości zespołu osadniczego złożonego z budynku mieszkalnego i studni. Przebadano jedynie frontową część działki.

D. Budynek drewniany o konstrukcji zrębowej. Zachowany fragmentarycznie, o szerokości wnętrza około 3,4 m. Wzniesiony w 2. połowie XIII w. i funkcjonujący w 1. połowie XIV stulecia. Gotycki budynek mieszkalny przy ulicy – połowa XIV w. Szerokość fasady około 7,9 m. Powstał poprzez dowiezanie się i kontynuację konstrukcji budynku mieszkalnego usytuowanego na działce nr 7 (1-sza faza). W drugiej fazie wyposażono go w piwnicę oraz w drugi trakt (XIV/XV w.). Na planie Weinera jest to budynek parterowy, zwrócony do ulicy szczytem, wypełniający prawie całą szerokość działki. Między parcelą 3 a 5 widoczne jest wąskie przejście prowadzące na zaplecze posesji nr 5 (budynek nr 3 miał sieni, więc oddzielne przejście na jego tył było niepotrzebne, budynek nr 5 sieni nie posiadał, dlatego należy wiązać je z posesją 5).

E.

Ob. 12

Studnia czerpalna. Odkryto dolną kondygnację cembrowiny w postaci kwadratu o boku 1,4 m. Zlokalizowana w południowej linii ulicy. Funkcjonowała równocześnie z ob. 14. Dendrologicznie obiekt datowany na 1295 r.

Ob. 14

Po pożarze obiektu 15 jego jamę wykorzystano jako piwnicę drewnianego budynku mieszkalnego o konstrukcji zrębowej, dobudowanego do południowej ściany ziemianki. Szerokość wnętrza – 3,4 m. W oparciu o znaleziska ceramiki przyjęto, że budynek funkcjonował do połowy XIV w., kiedy to został rozebrany, aby na jego miejscu wzniesić murowaną kamienicę.

Ob. 15

Półziemianka mieszkalna. Wzniesiona około połowy XIII w. Usytuowana w około 1/3 głębokości działki. Kwadratowa (2,9 x 2,9 m), o zrębowej konstrukcji ścian, zagłębiona na około 1,3 m. Pochodzi najprawdopodobniej z okresu przedparcelacyjnego (?). Zniszczona w 2. połowie XIII w.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000, Krąpiec 1993, Lewicka-Cempa, Kudła 1993, Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

2)

A. Ul. Kacerska Górka 7.

B. Plany Weinera, Endlera, Hanckwitza.

C. Parcelacja pierwotna – 1. połowa XIV w. Parcela najpraw-

dopodobniej o wymiarach 30 x 90 stóp. W trakcie badań wykopaliskowych odkryta na około 2/3 swojej głębokości oraz na całej szerokości.

D. Budynek przyfrontowy – murowany, zbudowany przy ulicy, powstał na początku XIV w. Pierwotnie zajmował całą szerokość działki – około 9,2 m i miał długość 9,3 m. Następnie rozbudowany (na przełomie XIV/XV stulecia?) o drugi trakt południowy, o długości 9,2 m., parterowy, zwrócony ścianą szczytową do ulicy.

E. Nie odkryto obiektów starszych niż gotycki budynek przyfrontowy.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000, Lewicka-Cempa, Kudła 1993, Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

3)

A. Ul. Kacerska Górka 9.

B. Plany Weinera, Endlera, Hanckwitza.

C. Parcelacja pierwotna – 1. połowa XIV w. Parcela w trakcie prac wykopaliskowych odsłonięta fragmentarycznie. Jej szerokość, wyznaczona na podstawie szerokości ściany szczytowej budynku najprawdopodobniej z XIV w., wynosi około 7,5 m, zaś głębokość w obrębie wykopu 18 m. Cały odsłonięty teren zajęty był przez kamienicę gotycką.

D. Budynek przyfrontowy – zbudowany w konstrukcji ryglowej w XIV-XV w. Zachowane fundamenty filarowo-łękowe. Jeszcze w średniowieczu (XV w.?) rozbudowany o trakt tylny. Oba trakty wyposażono w piwnice przykryte sklepieniami kolebkowymi. Dwutraktowy budynek miał około 7,5 m szerokości i około 18 m długości.

E. Obiekty odkryte w obrębie tej posesji mają jedynie chronologię względną. W sprawozdaniu z badań archeologicznych czytamy, że przykrywała je warstwa kulturowa, zawierająca m.in. ceramikę naczyniową z XIV-XV w. Zdaniem autora niniejszego opracowania jest to podsyp, mający na celu wyrównanie podłoża w obrębie późnogotyckiej piwnicy, przed ułożeniem posadzki z otoczków. Obecność tej warstwy oraz charakter znalezionych w niej obiektów skłania do przyjęcia tezy, że wszystkie obiekty mają chronologię późnośredniowieczną.

Ob. 1

Wkop pod mur (?). W rzucie poziomym miał kształt trapezu o wymiarach 0,8-1,0 x 1,0 m. Od frontu działki oddalony o około 16 m.

Ob. 2

Wkop pod mur (?). W rzucie poziomym miał nieregularny kształt o wymiarach około 0,6 x 1,2 m. Od frontu działki oddalony o około 16 m.

Ob. 3

Zasobnik na glinę. Powstał w wyniku wybrania piasku do celów budowlanych lub gospodarczych. Owalna w rzucie poziomym jama o wymiarach 1,2 x 2,7 m, oddalona od frontu posesji o około 11,5 m.

Ob. 4

Zasobnik na glinę. Powstał w wyniku wybrania piasku. W rzucie poziomym miał kształt nieregularny, o wymiarach około 1,5 x 2,5 m. Od frontu posesji oddalony o około 8,5 m.

Ob. 5

Zasobnik na glinę. Powstał w sposób identyczny jak ob. 4. W rzucie poziomym miał kształt nieregularny o wymiarach około 0,9 x 1,4 m. Od frontu działki oddalony o około 3 m.

Ob. 6

Dół na wapno. Powstał w wyniku wybrania piasku do celów budowlanych lub gospodarczych. W rzucie poziomym miał kształt nieregularny o wymiarach około 1,2 x 1,7 m. Od frontu działki oddalony o około 3,2 m.

Ob. 7

Dół na wapno. Powstał w wyniku wybrania piasku. W rzucie poziomym miał kształt wrzecionowaty o wymiarach około 1,0 x 2,5 m. Od frontu działki oddalony o około 2,4 m.

Ob. 8

Zasobnik na glinę. Powstał po wybraniu piasku. W rzucie poziomym obiekt miał kształt nieregularnego owalu o wymiarach około 1,8 x 3,8 m. Od frontu działki oddalony o około 0,9 m.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001; Tymciów 1993.

4)

A. Ul. Kacerska Górka 11.

B. Plany Weinera, Endlera, Hanckwitz.

C. Najprawdopodobniej działka tworzyła pierwotnie wraz z parcelą nr 13 jedną całość (patrz opis parceli 13). Wydzielona w XV w. Po podziale jej szerokość wynosiła około 8,75 m, zaś głębokość nie mniej niż 26 m.

D. Budynek przyfrontowy – XV-wieczny, stanowiący rozbudowę domu z posesji nr 13 (patrz opis niżej).

E.

Ob. 3

Magazyn gliny. Od frontu działki oddalony o około 8 m. W rzucie poziomym miał zarys zbliżony do prostokąta o wymiarach 1,0 x 1,1 m, w przekroju zaś kształt misowaty. W spągu obiektu zalegała warstwa luźnej gliny. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 7

Jama odpadkowa powstała po wybraniu piasku. Od frontu działki oddalona o około 1,8 m. W rzucie poziomym miała zarys nieregularnego owalu o wymiarach 1,1 x 1,11 m, w przekroju pionowym o kształcie zbliżonym do prostokąta, o nierównym dnie. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 10

Piwniczka – chłodnia. Od frontu działki oddalona o około 1,6 m. W rzucie poziomym miała kształt czworoboku o wymiarach 1,3 x 1,6 m, w przekroju była prostokątna. Nie odnaleziono śladów konstrukcji ścian. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 32/92

Studnia czerpalna. W okrągłym wkopie o średnicy około 2,0 m umieszczono konstrukcję drewnianą złożoną z podwójnych ścianek. W rzucie poziomym miała ona kształt kwadratu o boku około 1,4 m. Od frontu działki oddalona o około 26 m. Chronologia: XV w.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001; Tymciów 1993.

5)

A. Ul. Kacerska Górka 13/Nowa 36.

B. Plany Weinera, Endlera, Hanckwitz.

C. Pierwotna parcelacja – 1. połowa XIV w. Szerokość parceli – co najmniej 13,75 m. Taką wartość uzyskano po zliczeniu szerokości budynku frontowego po jego rozbudowie późnośredniowiecznej (przy założeniu, że stanowiła ona jedną całość z posesją 11 – patrz opis budynku przyfrontowego poniżej). Między budynkiem gotyckim odnalezionym na parceli nr 13 a domem gotyckim z posesji nr 15 istniała luka o szerokości około 7,5 m. Została ona zabudowana w fazie renesansowej, co jest potwierdzone na planie Weinera, na którym w południowej pierzei ul. Kacerska Górka istnieje zabudowa ciągła. Według nowożytnych planów katastralnych teren ten należał do posesji nr 13. Jeżeli jest to pozostałość parcelacji pierwotnej, a nie wynik wtórnego łączenia parceli, to pierwotna działka 11-13 miałaby około 20,25 m szerokości, a jej głównym założeniem przyfrontowym byłby pierwotnie niewielki budynek XIV-wieczny. Strefa na wschód od tego budynku pozostała w obrębie opisywanej parceli

aż po wiek XX, natomiast w strefie położonej na zachód wydzielono, najprawdopodobniej w XV stuleciu, parcelę oznaczoną później numerem 11. Nie potrafimy powiedzieć z całą pewnością, jaka była głębokość parceli. W trakcie badań archeologicznych odsłonięto ją na około 32,5 m. W wyniku parcelacji z 1. połowy XIX w. na zaplecze opisywanej parceli powstała działka Nowa 36. Najstarszy plan ukazujący zabudowę frontową od ulicy Nowej pochodzi z 1839 r. Dwa obiekty spośród odkrytych w trakcie wykopalisk w 1999 r. uznano za związane z posesją Nowa 36. Ze względu na ich średniowieczną metrykę, właściwsze wydaje się ich przypisanie do parceli Kacerska Górka 13. W średniowieczu teren ten był częścią parceli ulokowanej przy ul. Kacerska Górka.

D. Budynek przyfrontowy – wzniesiony w XIV w., jednoprzestrzenny, murowany, z wejściem do piwnicy od strony zachodniej, czyli od strony posesji 11. W rzucie poziomym miał kształt prostokąta o wymiarach 6,25 x 10,75 m., z krótszym bokiem usytuowanym wzdłuż ulicy. Nie stwierdzono przesklepienia piwnicy, w pierwszej fazie istnienia najprawdopodobniej była przykryta drewnianym stropem. W drugiej fazie kamienicę rozbudowano. Na wolnym obszarze między istniejącymi budynkami na posesjach nr 9 i 13 wzniesiono niewielki dom usytuowany kalenicą do ulicy. W rzucie poziomym miał on kształt prostokąta o wymiarach około 6,0 x 7,5 m. O tym, że stanowił rozbudowę domu nr 13, świadczy sposób rozwiązania komunikacji w obrębie piwnic. Dawne wejście do piwnicy tego budynku przekształcono w otwór drzwiowy między starym i nowym budynkiem. W obrębie powstałego domu zbudowano nowe zejście do piwnicy, z otworem drzwiowym umieszczonym w tylnej ścianie budynku (tzn. z wyjściem na zaplecze posesji 11). Nowo powstały budynek miał w obrębie piwnicy sklepienie kolebkowe. Rozbudowa kamienicy nr 13 nastąpiła najprawdopodobniej w XV w.

E.

Ob. 45

Studnia czerpalna z 1343 r. (datowanie dendrologiczne). Zachowała się jej partia spągowa o wymiarach 1,6 x 1,8 m w rzucie poziomym. Konstrukcja typowa dla studni czerpalnych – pionowo ustawione dranie połączone ze sobą w wpust i własne pióro, od strony wewnętrznej rama rozporowa. Zniszczona przez pożar. Od frontu posesji oddalona o około 20 m.

Ob. 8/46

Studnia czerpalna z 1345 r. (datowanie dendrologiczne). Wkop pod konstrukcję studni otrzymał numer 8, natomiast właściwa studnia została opisana jako ob. 46. Konstrukcja identyczna jak w ob. 45. W rzucie poziomym miała kształt prostokąta o wymiarach około 1,4 x 1,5 m. Najprawdopodobniej została zbudowana po spaleniu się studni nr 45. Od frontu posesji oddalona o około 20 m.

Ob. 34

Dół kloaczny. Powstał w miejscu zniszczonych ob. 45 i 46. Jego funkcję określono głównie na podstawie zasypiska, którego głównym komponentem była mierzwa. W charakterystyce obiektu brakuje opisu i ewentualnej konstrukcji ścian, zasugerowano tylko, że jest ona podobna do konstrukcji studziennych. Od frontu posesji oddalony o 19 m. Chronologia: XV w.

Ob. 1 (posesja Nowa 36)

Piwniczka – chłodnia. W rzucie poziomym miała kształt kwadratu o boku 2,1 m. Zbudowano ją z dranic ułożonych na zrąb, z zachowaniem ostatków. Konstrukcja ścian posadowiona została we wkopie o szerokości około 0,2 m. Po okresie użytkowania w swojej pierwotnej funkcji, wykorzystano ją m.in. jako dół na odpadki, a z czasem zasypano mierzwą. Od frontu posesji Kacerska Górka 13 oddalona o około 31 m. Chronologia: XV w.

Ob. 2 (posesja Nowa 36)

Piwniczka – chłodnia. Konstrukcja i funkcja analogiczna, jak w przypadku opisanego wyżej ob. 1. Kształt prostokąta o wymiarach około 1,64 x 2,16 m. Od frontu posesji oddalony o około 31,5 m. Chronologia: nieco późniejsza niż w przypadku ob. 1, tj. – XV/XVI w.

F. Literatura: Bykowski i in. 2000; Chorowska, Kwaśniewski 2000; Krapiec 1993; Łaciuk, Wolfram 1993; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

6)

A. Ul. Kacerska Górka 15/Nowa 38.

B. Plany Weinera, Meriana, Wernera, Archiwum Budowlane

miasta Wrocławia (dalej ABmW) - plany z 1832 i 1839 r. (bez sygnatury).

C. Parcelacja pierwotna – koniec XIII (?)–1. połowa XIV w. Szerokość zrekonstruowana na podstawie gotyckiej zabudowy parceli wynosi około 10 m. Jej głębokość jest trudna do oszacowania. Na zapleczu posesji znajdował się pas umocnień późnośredniowiecznych. Odległość od frontu działki do muru obronnego, wzniesionego w 2. połowie XV w., wynosiła około 40 m. Biorąc pod uwagę, że wzdłuż muru biegła ulica przymurna, głębokość parceli, przynajmniej w okresie późnego średniowiecza, musiała być mniejsza o szerokość ulicy. W związku z tym, że w obrębie ulicy Nowej, wyznaczonej XIX-wieczną linią zabudowy, odnaleziono obiekty charakterystyczne dla zagospodarowania części zatylniej posesji (patrz opis ob. 5 w obrębie ul. Nowa 38) można przyjąć, że szerokość ulicy przymuranej miała nie więcej niż 10 m, więc głębokość parceli mogła mieć około 30–36 m. Zaplecze działki Kacerska Górka 15 pozostawało niezabudowane do początku XIX w. Taką sytuację potwierdzają plany Weinera, Meriana i Wenera, na których posesję od ulicy odgradza płot. Parcela Nowa 38, usytuowana w zatylniej części parceli pierwotnej, wydzielona została w parcelacji wtórnej po 1839 r. (plan ukazujący zabudowę frontową). Poniżej reliktów zabudowy z XIX w. odnaleziono obiekty z XIII–XIV stulecia. Szerokość parceli Nowa 38 wynosiła około 29 m, jednak część południowa należała najprawdopodobniej do posesji Kacerska Górka 13 i znajdowała się już poza terenem badań, a jej zasięg został zrekonstruowany na podstawie planów archiwalnych.

D. Budynek przyfrontowy – najstarsze założenie drewniane, usytuowane przy osi ulicy z XIII/XIV w. (obiekt 23), zostało zniszczone przez późniejszą zabudowę gotycką. Sądząc po zachowanych relikwach, był to budynek wzniesiony w konstrukcji szkieletowej. Z zachowanych fragmentów ściany tylnej można wywnioskować, że szerokość budynku wynosiła około 5,2 m, zaś długość co najmniej 3,4 m. Najprawdopodobniej w XV w. na miejscu budynku szkieletowego wzniesiono niewielką kamienicę gotycką. Zajął ją ona najprawdopodobniej całą szerokość posesji, czyli około 10 m. Ze względu na późniejsze przebudowy określenie długości kamienicy jest utrudnione, możemy przypuszczać, iż wynosiła co najmniej 7,5 m. Piwnica miała sklepienie kolebkowe, a wejście do niej znajdowało się w ścianie tylnej. Budynek ustawiony był kalenicą do ulicy.

E.

Ob. 20

Ziemianka – piwniczka. Chronologia: XV/XVI w.

Ob. 24

Półziemianka – piwniczka. Chronologia: XV/XVI w. (starsza od ob. 20).

Ob. 21

Ziemianka – piwniczka z wejściem od strony południowej. Chronologia: koniec XIV w.

Ob. 14

Jama śmietniskowa (?). Chronologia: XV w.

Ob. 2 (Nowa 38)

Studnia czerpalna. Na poziomie odkrycia zarysował się owalny wkop pod obiekt o średnicy około 3,1 m. W trakcie eksploracji odsłonięto typową dla studni konstrukcję ścian, prostokątną skrzynię o konstrukcji wieńcowej (około 1,1 x 1,2 m), a od poziomu wodonośnego drancie ustawione pionowo na sztorc. Obiekt oddalony od frontu posesji o około 33,5 m. Chronologia: z badań dendrologicznych uzyskano przedział czasowy 1303–1387 lub też 1511–1595. W oparciu o ceramikę z zasypiska obiektu można przyjąć, że jego użytkownia zaprzestano w XIV w.

Ob. 3 (Nowa 38)

Rów czasowo wypełniony wodą, skierowany na południe od opisanej wyżej studni. W rzucie poziomym miał kształt prostokąta o zachowanej długości 5,5 m i szerokości około 1,8 m. W przekroju kształt nieckowaty, o dość stromych ścianach. Dno i ściany obiektu wylepiono gliną, w celu uszczelnienia od piaszczystego calca. Obecność przy dnie warstewek rozłożonej kory (garbnika) może świadczyć o wykorzystywaniu obiektu do celów garbarskich. Obiekt oddalony od frontu posesji o około 33 m. Chronologia: 2. połowa XIII–1. połowa XIV w.

F. Literatura: Bykowski i in. 2000; Chorowska, Kwaśniewski 2000; Krąpiec 1998; Łaciuk, Wolfram 1993; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

7)

A. Ul. Kacerska Górka 17–19/ Nowa 40.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera, BmW – plany z 1832 i 1839 r. (bez numeru sygnatury).

C. Parcelacja pierwotna – 2. połowa XIII w., a z całą pewnością początek XIV w. Parcela ta zajęła narożnik utworzony przez dwie ulice o metryce średniowiecznej – Kacerska Górka i Nowa. Dobre rozpoznanie archeologiczne działki pozwala na określenie jej zasięgu w średniowieczu. Najprawdopodobniej miała ona kształt trapezu, którego bok od strony ul. Kacerska Górka miał długość około 18, od ul. Nowej około 22 m. Podstawa górna od strony placu u zbiegu wspomnianych wyżej ulic – 16,25 m. Podstawa dolna (granica z posesją 15) – około 27,5 m. Nie wiemy jak długo tak wytyczona parcela przetrwała. Być może już budowa dwóch budynków frontowych jest świadectwem jej rozpadu na dwie mniejsze. Na planie Meriana z 1650 r. między dwoma budynkami zajmującymi opisywany teren znajduje się płot, świadczący o podziale posesji. Na wcześniejszym planie Weinera tego płotu nie ma. Parcelacja wtórna nastąpiła z pewnością po roku 1839, z którego pochodzi plan zachowany w archiwum budowlanym. Od 1916 r. część frontowa od ul. Kacerska Górka nosiła numer 17, bok posesji (od strony placu u zbiegu ul. Kacerska Górka i Nowa) – 19. Tyl posesji figurował pod adresem Nowa 40.

D. We frontowej, północno-zachodniej części działki, znajdował się budynek mieszkalny wzniesiony w 2. połowie XIV w. Było to założenie jednoprzestrzenne o wymiarach 9,0 x 11,25 m, ustawione w stosunku do ulicy Kacerska Górka najprawdopodobniej kalenicowo. Piwnica pod budynkiem przykryta była sklepieniem kolebkowym, a wejście do niej znajdowało się od strony północno-wschodniej (w ścianie bocznej). W XV w. rozbudowano budynek o boczne skrzydło, zlokalizowane w narożu parceli. Dostawione skrzydło miało wymiary 5,0 x 6,75 m. Wejście z piwnic ułożono w ścianie tylnej nowo powstałej dobudówki. W trakcie badań prowadzonych na zapleczu posesji Kacerska Górka 17–19 w 1999 r. odkryto relikty średniowiecznego budynku, frontem skierowanego do ul. Nowej (w sprawozdaniu konserwatorskim budynek ten i towarzyszące mu obiekty zostały przedstawione w opisie parceli Nowa 40). Z najstarszego założenia datowanego na XIV w. pozostały partie fundamentowe świadczące o zastosowaniu konstrukcji filarowo-łękowej. Na przełomie XIV i XV w. budynek miał wymiary około 7,1 x 8,4–8,7 m. Podpiwniczono go dopiero w XV w. Arkady fundamentu zostały wówczas wypełnione, a uzyskane wnętrza podzielono na dwa osobne pomieszczenia, przykryte sklepieniami kolebkowymi o osiach równoległych do ul. Nowej. Wejście do piwnic znajdowało się najprawdopodobniej od strony południowej. W XVI w. nastąpiło wzmocnienie konstrukcji ścian fasadowych, wychodzących na ul. Nową i na wspomniany wyżej plac, poprzez ich pogrubienie i zbudowanie skarp. Skarpa w narożniku północno-zachodnim budynku stanowiła praktycznie miejsce styku z opisaną wyżej przybudówką do kamienicy Kacerska Górka 17. Między tak usytuowanymi kamienicami znajdowało się niewielkie podwórko w kształcie litery L, bardzo intensywnie wykorzystywane.

E. Najstarsze obiekty odkryte w obrębie tej posesji powstały w 1. połowie i około połowy XIII w. (ob. 2 i 3). Należy je wiązać z istniejącą tam osadą przedlokacyjną.

Ob. 1 (Kacerska Górka 17)

Piwniczka – chłodnia. W rzucie poziomym przypominała lekko zniekształcony romb o wymiarach 1,0 x 1,1 m. W przekroju miała kształt kwadratu z pionowo uformowanymi ścianami. Dokładna lokalizacja nie jest mi znana. Chronologia: 2. połowa XIII – 1. połowa XIV w.

Pozostałe obiekty archeologiczne odkryto w trakcie badań posesji Nowa 40.

Ob. 1 (1)

Piwniczka – ziemianka lub półziemianka. Zachowana fragmentarycznie w postaci kwadratu o boku długości 1,3 m. W przekroju miała kształt wannowaty. Przy dnie zaobserwowano pozostałość drewnianej podłogi. Od frontu posesji oddalona była o około 25 m. Na podstawie cech ceramiki naczyniowej chronologię obiektu wyznaczono na 2. połowę XIII – początek XIV w.

Ob. 2 (1)

Jama zasobowa, owalna w rzucie poziomym, o wymiarach 2,6 x 2,18 m. W przekroju miała płaskie dno i pochyłe ściany. Zaobserwowane obrywy piaszczystych krawędzi obiektu wskazują na brak trwałej konstrukcji. Od frontu posesji oddalona o około 20 m. Chronologia: 1. połowa XIII w. (wyznaczona na podstawie jednorodnego i liczego materiału ceramicznego).

Ob. 3 (1)

Chłodnia – magazyn. Od frontu posesji oddalona o około 21 m. Na poziomie odkrycia miała kształt zbliżony do koła o średnicy około 1,9 m. W trakcie eksploracji okazało się, że jest to zarys wkopu pod konstrukcję drewnianą skrzyni o wymiarach około 0,7 x 1,0 m. Została ona zbudowana z dranic w technice zrębowej i miała wysokość co najmniej 1,9 m. Na dnie obiektu znajdowała się podłoga z desek. Chronologia: z wkopu pod obiekt wydobyto liczny materiał ceramiczny z końca XII i całego XIII w. W obrębie warstw zasypiskowych, wyznaczających kres użytkowania obiektu, znaleziono ceramikę z 2. połowy XIII i ewentualnie początku XIV w.

Ob. 1 (2)

Piwnica budynku o szachulcowym wypełnieniu ścian. W obrębie sektora zachowała się częściowo. Jej część zachodnia uległa zniszczeniu w wyniku obrywu wschodniej skarpy wkopu po sezonie badawczym 1992/93. Od frontu posesji oddalona była o około 15 m. W rzucie poziomym miała kształt prostokąta o szerokości 2,8 i zachowanej długości 4,6 m. Zasięg konstrukcji ścian obiektu wyznaczały zwężone deski. Ściany piwnicy wzniesiono w konstrukcji zrębowej we wcześniej przygotowanym wkopie od strony południowej, szerokim na około 0,5 m. Ścianą północną obiekt przylegał do stojącego obok, XIV-wiecznego budynku. Dodatkowym elementem wzmacniającym konstrukcję ścian były słupy wbite w podłoże od wewnętrznej strony ścian. Podłogę obiektu zbudowano z desek. Powyżej podłogi znajdowały się liczne fragmenty zwężonego drewna oraz pozostałości co najmniej czterech beczek. Dom ten spłonął w wyniku pożaru. Pogorzelisko częściowo rozebrano w celu odzyskania drewna, a następnie jamę po piwnicy zarzucono gruzem szachulcowym. Chronologia: ceramika naczyńowa znaleziona na poziomie zalegania beczek jest charakterystyczna dla 2. połowy XIII w. W obrębie gruzu szachulcowego odkryto miniaturową misę, szklowaną figurkę rycerzyka, kilka fragmentów ceramiki pokrytej glazurą i żelazce czekana. Jak się wydaje, ten zespół zabytków wskazuje na destrukcję budynku w początkach XIV w. Być może niedługo potem wzniesiono sąsiedni budynek murowany, z wykorzystaniem północnej ściany piwnicy w charakterze szalunku wkopu pod fundament filarowo-łękowy.

Ob. 2 (2)

Budynek mieszkalny zachowany fragmentarycznie. Od frontu działki oddalony o około 17,5 m i zagłębiony w podłoże na około 0,2 m. W rzucie poziomym miał kształt prostokąta o wymiarach 3,4 x ponad 4,1 m. Przypuszczalnie wzniesiono go w konstrukcji ramowo-słupowej lub zrębowej. Dno obiektu wyścielała warstwa piasku, stanowiąca podsyp pod podłogę. Po okresie użytkowania konstrukcję budynku rozebrano. Chronologia: 2. połowa XIII-cały XIV w.

Ob. 3(2)

Ziemianka, bądź też półziemianka. W rzucie poziomym miała kształt prostokąta o zachowanej szerokości 1,9 i długości co najmniej 0,9 m. Pozostała część obiektu uległa zniszczeniu w wyniku oberwania się skarpy wschodniej wkopu z lat 1992/93. W przekroju miała kształt wannowaty, jej ścianki były pionowe, a dno płaskie. Nie stwierdzono śladów konstrukcji drewnianej. Po okresie użytkowania obiekt najprawdopodobniej rozebrano. Zapewne pełnił on funkcję magazynową. Chronologia: XV i XV/XVI w.

Ob. 4 (2)

Jama zasobowa (wolno stojąca piwniczka?). Zachowana fragmentarycznie (wymary 1,44 x 1,74 m) w obrębie skarpy starszego wkopu archeologicznego. Od frontu posesji oddalona o około 19 m. W przekroju obiekt miał prostokątny kształt, a jego dno wyłożone było dranicami. Od strony południowej do wnętrza obiektu prowadziły niewielkie korytarzyki. Chronologia: 2-3 ćwierć XIII w.

Ob. 1/7 (3)

Chłodnia. Od frontu posesji oddalona o około 22,5 m. Na poziomie odkrycia miała w przybliżeniu kształt okręgu o średnicy około 2,5 m. W trakcie eksploracji okazało się, że zarys ten wyznaczał

wkop pod drewnianą konstrukcję ścian, złożoną z dwu ram: zewnętrznej, o wymiarach 1,8 x 1,8 m, zbudowanej z wykorzystaniem konstrukcji zrębowej, i wewnętrznej, o wymiarach 0,8 x 0,9 m, wzniesionej w konstrukcji słupowo-ramowej. Między ramą zewnętrzną i wewnętrzną odnaleziono podest służący do przechowywania produktów żywnościowych.

Chronologia: uzyskano daty dendrologiczne 1308 (-6/+9) i 1309 (-4/+9). Również ceramika naczyńowa znaleziona we wkopie pod obiekt pochodzi z początków XIV w.

Uwaga: Funkcja mylnie zinterpretowana, w rzeczywistości jest to studnia czerpalna.

Ob. 2 (3)

Budynek naziemny (szopa?). Zachowany fragmentarycznie. Od frontu posesji oddalony o około 20 m. Odnaleziono jedną belkę fundamentową o długości 4 m i pas próchnicy przemieszany z piaskiem, o szerokości około 0,9 m, interpretowany jako poziom użytkowy budynku. Chronologia: XIII/XIV w.

Ob. 3 (3)

Piec. Zachowała się jego partia przydenna. Od frontu posesji oddalony o około 20 m. Zbudowany został we wkopie o wymiarach 1,4 x 2,54 m. Zasięg wkopu wyznaczała rama drewniana. W jej partii centralnej znajdował się gliniany tok paleniska o owalnym kształcie i wymiarach 0,55 x 0,75 m. Wokół niego ciągnął się pas wyprzonej gliny, poprzecinanej pasami spalenizny o szerokości około 0,15 m. Na zachód od drewnianej ramy znaleziono jamę o średnicy około 0,8 m, w której przechowywano popiół wydobyty z pieca. Chronologię obiektu na podstawie ceramiki naczyńowej określono na XIII/XIV w.

Ob. 4 (3)

Jama zasobowa. Zachowana częściowo, zniszczona przez wkopy pod mury i w wyniku oberwania się skarpy wkopu z lat 1992/93. Od frontu posesji oddalona o około 20,75 m. Obiekt zachował się na długości 2,0 m, a jego szerokość przekraczała 0,45 m. W przekroju miał workowaty kształt i dno wyłożone drewnem. Stwierdzono 4 poziomye użytkowe obiektu – domniemane poziome podłogi. Brak konstrukcji ścian bocznych. Chronologia: większość ceramiki odkrytej w tym obiekcie pochodzi z końca XII i początku XIII w. Znaleziono również pojedyncze wtręty z 2. połowy XIII i z XV w.

Ob. 8 (3)

Jama przypieczowa. Zachowana fragmentarycznie, oddalona od frontu posesji o około 21 m. Na poziomie odkrycia miała kształt zbliżony do owalu o wymiarach 0,85 x 1,05 m, w przekroju zaś niekowaty. Chronologia: koniec XIII i 1. połowa XIV w.

Ob. 10 (3)

Studnia czerpalna. Zachowała się tylko jej partia spągowa, mniej więcej od poziomu wód gruntowych. Od frontu posesji oddalona o około 18,25 m. W rzucie miała kształt kwadratu o boku 1,6 m. Ściany studni zbudowano z pionowo wbitych dranic, łączonych ze sobą na wpust i własne pióro. Od strony wewnętrznej konstrukcję rozpięrały dwie ramy usytuowane jedna nad drugą. Z belek ramy dolnej udało się uzyskać datowanie dendrologiczne – 1255 i 1287 r. Chronologia: koniec XIII i początek XIV w.

Ob. 1 (4)

Jama budowlana. W rzucie poziomym miała zarys wydłużonego owalu o wymiarach 0,6 x 1,7 m, w przekroju kształt płytkiej niecki. Od frontu posesji od strony ul. Nowej oddalona o około 1 m. Jej usytuowanie wewnątrz głęboko wkopanej w podłoże piwnicy gotyckiej, jak i ceramika naczyńowa z XV/XVI w. znaleziona w wypełnisku, pozwalają wiązać funkcję i czas powstania obiektu z renesansową przebudową kamienicy.

Ob. 2 (4)

Jama budowlana (po wybranym piasku do celów budowlanych?). Od frontu posesji przy ul. Nowej oddalona o około 3,8 m. W rzucie poziomym miała kształt zbliżony do prostokąta, o wymiarach 0,82 x 2,0 m, w przekroju zaś płytkiej niecki. Wypełnisko, składające się z gruzu ceglanego przemieszanego z piaskiem sugeruje, że jama powstała w wyniku wybrania piasku, a następnie, aby zniwelować teren wypełniono ją gruzem. Podana przez autora sprawozdania konserwatorskiego interpretacja tego obiektu, jako część spągowa jamy zasobowej, nie wydaje się obecnie prawdopodobna, ze względu na usytuowanie jamy w piwnicy kamienicy gotyckiej. Natomiast datowanie za pomocą ceramiki na początków XVI w. może wskazywać na związek z przebudową kamienicy w fazie renesansowej.

F. Literatura: Bykowski i in. 2000; Chorowska, Kwaśniewski 2000; Krapiec 1999; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

8)

A. Ul. Kacerska Górka 6.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera, ABmW – teczki 2282, 2283, 2361.

C. Parcelacja pierwotna – XV w. (?). Parcela usytuowana w obrębie zbocza koryta fosy. Pierwotnie koryto zaczynało się około 1,3 m na północ od linii zabudowy XVIII-wiecznej. Głębokość działki (liczona od frontu kamienicy XVIII-wiecznej do fosy objętej renesansowym murem nadbrzeża) – 11 m. Odsłonięta w trakcie badań szerokość działki (niepełna) – około 3,0 m.

D. Pierwszy budynek przyfrontowy powstał w XVIII w.

E. Najstarszym elementem odkrytym w obrębie tej posesji jest fragment umocnienia nadbrzeża fosy, zbudowany z deski i belki, ułożonych równolegle do koryta fosy, w odległości około 9 m od frontu późniejszej zabudowy wzdłuż ulicy. Konstrukcja datowana na XV w.

F. Literatura: Berduła i in. 1993, Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

9)

A. Ul. Kacerska Górka 8.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera, ABmW – teczki 2282, 2283, 2361.

C. Parcelacja pierwotna – najprawdopodobniej w XV w., po zażęczeniu koryta fosy. Szerokość działki – 13 m (na podstawie szerokości budynku przyfrontowego), głębokość – 11 m (od frontu budynku renesansowego do koryta fosy z XV/XVI w.). Być może pierwotnie parcela ta wraz z sąsiednią nr 6 tworzyły jedną całość. Taka sytuacja potwierdzona jest na planie widokowym Weinera.

D. Budynek przyfrontowy: zbudowany w XVI w., posadowiony na fundamencie filarowo-łukowym, szeroki na 12,5, długi na 6,40 m, ustawiony kalenicowo. Być może budynek ten widoczny jest na planie Weinera z 1562 r.

E.

Ob. 1

Dół – piwnica wolno stojąca (?). Prostokątne, nieckowate zagłębienie o wymiarach 1,4 x 3,3 m, usytuowane w odległości około 5 m na północ od frontu budynku renesansowego. Chronologia: XIV w.

Ob. 2

Wybierzysko piasku. Owalna jama o wymiarach 0,2 x 0,7 m i głębokości do 0,2 m. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 3

Chłodnia – spiżarnia. Zachowały się dwa wieńce konstrukcji zrębowej o wymiarach 1,0 x 1,0 m. Wkopana między pale tworzące zespół fundamentowy odkryty w obrębie tej posesji (patrz opis poniżej). Najprawdopodobniej konstrukcje te powstały w tym samym czasie, w XV w.

Ob. 4

Kadź – studzienka. Kadź o średnicy około 1,0 m bez dna. Po stronie zewnętrznej osłonięta cembrowiną wykonaną z grubych desek łączonych na obustronne wpusty, tworząc rodzaj węgła. Obiekt usytuowany około 8 m od frontu ulicy. Chronologia: po 1373 r. (data dendrologiczna).

Ob. 5

Wybierzysko piasku, wykorzystane później jako dół na odpadki. Nieregularna jama o średnicy ponad 4,0 m i głębokości do 0,8 m. Zlokalizowana we frontowej części działki. Chronologia: 2. połowa XIV w.

Faza I nadbrzeża.

Starsze umocnienie nadbrzeża fosy było oddalone o około 7,0 m od ulicy (wyznaczonej przez późniejszą zabudowę). Zbudowane z pionowo wkopanych w podłoże pali, w odstępach 1,7-2,0 m. Chronologia: 1. połowa XIV w.

Faza II nadbrzeża.

Młodszy pas umocnienia nadbrzeża fosy. Zbudowany z pali wbijanych w podłoże w odstępach od około 0,3 do 0,5 m. Rozmieszczone w obrębie pasa terenu o szerokości około 0,4-0,8 m, w odległości około 9 m od ulicy. Kontynuacja pasa umocnień nadbrzeża na sąsiednich posesjach. Chronologia: połowa XIV w.

Zespół słupów i pali fundamentowych. Usytuowany w odległości około 10 m od ulicy, w obrębie pasa terenu o szerokości około 1,0 m. Zbudowany z prostokątnie ociosanych pali o przekroju od 0,20-0,30 m. Przy dnie znajdowały się dwie poziomo ułożone belki stabilizujące konstrukcję. Jest to pozostałość pomostu lub też drewnianego budynku posadowionego nad fosą. Dodać należy, że konstrukcja ta znajdowała się tylko w obrębie posesji nr 8 (na długości około 11 m). Jej wielkość oraz rozplanowanie, pokrywające się z późniejszym budynkiem murowanym, może wskazywać, że teren ten był podzielony na parcele w okresie wznoszenia wspomnianej konstrukcji, tzn. w XV stuleciu. Być może odkryta w pobliżu tejże konstrukcji ława fundamentowa, biegnąca poprzecznie do fosy, jest związana z domniemanym budynkiem drewnianym posadowionym nad fosą. Ławę o wymiarach 0,3-0,4 x 1 x 2,2 m zbudowano z tłuczonego granitu, luźno spojenego zaprawą wapienną.

Chronologia: XV w. (niewielki budynek położony tuż nad fosą miejską widoczny jest na planie Weinera).

F. Literatura: Berduła i in. 1993, Chorowska, Kwaśniewski 2000; Krapiec 1993; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

10)

A. Ul. Kacerska Górka 10.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera, ABmW – teczki 2282, 2283, 2361.

C. Parcelacja pierwotna – XIV w. (?) - XV w. Szerokość działki – 8,75 m, głębokość od frontu budynku do brzegu renesansowego koryta fosy – około 11 m.

D. Do lat 90. XIX w. front działki niezabudowany.

E.

Faza I nadbrzeża.

Podobnie jak na posesji nr 8 czas jego powstania określa się na 1. połowę XIV w. Usytuowane w odległości około 7 m od późniejszej ulicy. Konstrukcja identyczna jak na posesji nr 8.

Faza II nadbrzeża.

Konstrukcja taka sama jak na posesji nr 8. Usytuowana w odległości około 9 m ulicy. Chronologia: połowa XIV w.

Ob. 1

Kadź – beczka. Zbudowana z 28 klepek dębowych, o średnicy około 0,40 m. Dno złożone z 3 desek. Usytuowana między palami II fazy nadbrzeża, a renesansowym nadbrzeżem murowanym. Od frontu parceli była oddalona o około 7,1 m (obliczenia w oparciu o zabudowę XIX-wieczną). W myśl interpretacji odkrywców była wykorzystywana jako chłodnia. Chronologia: koniec XV lub początek XVI w.

F. Literatura: Berduła i in. 1993, Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

11)

A. Ul. Kacerska Górka 12.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczki 2282, 2283, 2361.

C. Parcelacja pierwotna – (?). Być może jest to część parceli związanej z budynkiem renesansowym, odkrytym na posesji nr 8. Adres Kacerska Górka 12 powstał po wybudowaniu kamienicy pod koniec XIX w. Miała ona w obrysie około 8,25 m szerokości i około 11,25 m długości (do renesansowego nadbrzeża fosy).

D. Pierwszy budynek w części frontowej działki powstał po 1892 r. Zajął cały rozpatrywany obszar.

E.

Ob. 2

Studnia. Odkryta w południowo-wschodnim narożu posesji, wykonana z dębiny. Chronologia: datę ścięcia najmłodszego drzewa użytego do jej budowy określono na rok 1205 (-2/+5).

Faza I nadbrzeża.

Konstrukcja i chronologia identyczna jak na sąsiednich posesjach. Usytuowana w odległości około 7 m od późniejszej linii zabudowy.

Rów melioracyjny.

Znaleziono się na terenie posesji nr 12, 14 i 16. Wykopany w południowym zboczu koryta fosy rów, o szerokości około 1,4 m i miąższości nawarstwień do 0,3 m, biegł od wschodu zbieżnie do fosy, a w obrębie posesji nr 12 uchodził do jej koryta. Przy ujściu rów zwężał się i stawał się płytszy. Chronologia: 1. połowa XIV w.

Faza II nadbrzeża.

Konstrukcja i chronologia identyczna jak wyżej. Linia nadbrzeża biegła w odległości około 9 m od późniejszej ściany frontowej kamienicy.

F. Literatura: Berduła i in. 1993, Chorowska, Kwaśniewski 2000; Krąpiec 1993; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

12)

A. Ul. Kacerska Górka 14.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczki 2282, 2283, 2361.

C. Parcelacja pierwotna – być może w 1. połowie XIV w. Najprawdopodobniej pierwotnie posesja ta wraz z sąsiednimi nr 16 i 18 tworzyły jedną całość. Świadczy o tym brak zabudowy frontowej aż do XIX w. Na planie Weinera jest to część parceli należącej do renesansowego budynku, odkrytego na posesjach nr 16-18. Parcelacja wtórna miała miejsce na pewno przed rokiem 1889. Z tego okresu znany jest dokument mówiący o wzmocnieniu ściany granicznej posesji nr 12 i 14. W oparciu o obrys nowożytny kamienicy wynika, że parcela miała szerokość 9,2 i głębokość 11,3 m (do koryta fosy wzmocnionego renesansowym nadbrzeżem).

D. Pierwszy budynek przyfrontowy postawiono w 2. połowie XIX w. E.

Faza I nadbrzeża.

Konstrukcja, umiejscowienie i chronologia obiektu identyczne jak na posesjach nr 8-12.

Rów melioracyjny.

Centralna partia obiektu biegnącego przez posesje nr 12, 14 i 16. Konstrukcja, umiejscowienie i chronologia identyczne jak na posesji nr 12.

Faza II nadbrzeża.

Konstrukcja, umiejscowienie i chronologia obiektu identyczne jak na posesjach nr 8-12.

F. Literatura: Berduła i in. 1993, Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

13)

A. Ul. Kacerska Górka 16.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczki nr 2282, 2283, 2361.

C. Parcelacja pierwotna – być może w 1. połowie XIV w. Na planie Weinera posesja ta wraz z sąsiednimi nr 14 i 18 tworzą jedną całość. W oparciu o obrys nowożytny kamienicy (pokrywający się w trakcie frontowym z fragmentem kamienicy renesansowej) przyjęto, iż szerokość tej parceli wynosiła 7 m, zaś jej głębokość około 11,7 m (do nadbrzeża renesansowego). Parcelacja wtórna – po 1881 r.

D. Budynek przyfrontowy – założony na planie prostokąta o wymiarach 8,1 x 18,9 m. Usytuowany kalenicowo względem ulicy. Odkryto fundamenty złożone z regularnie rozmieszczonych filarów i dodatkowego filara pośredniego, zbudowanego w zachodniej części południowej linii fundamentów. Czas powstania można określić na XVI w. Na opisywanej działce budynek był posadowiony połowicznie, jego druga część mieści się na działce nr 18.

E.

Ob. 1

Studnia. Odkryta tuż przy ścianie frontowej budynku renesansowego (około 1 m w kierunku północnym). Wykonana z dębiny. Chronologia: datę ścięcia najmłodszego drzewa wykorzystanego do jej budowy określono na 1222 r. Ceramika pozyskana z zasypiska pochodzi z 1. połowy XIII w.

Ob. 2

Studnia. Zlokalizowana pod ścianą szczytową budynku renesansowego, w jej centralnej partii. Chronologia: uzyskano datę dendrologiczną – 1237 r. Ceramika znaleziona w warstwie namuliska pochodzi z 1. połowy XIII w.

Faza I nadbrzeża.

Konstrukcja, umiejscowienie i chronologia obiektu identyczna jak na posesjach nr 8-14.

Rów melioracyjny.

Wschodnia partia obiektu biegnącego przez posesje nr 12, 14 i 16. Konstrukcja, umiejscowienie i chronologia identycznie jak na posesji nr 12.

Faza II nadbrzeża.

Konstrukcja, umiejscowienie i chronologia obiektu identyczna jak na posesjach nr 8-14.

F. Literatura: Berduła i in. 1993, Chorowska, Kwaśniewski 2000; Krąpiec 1993; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

14)

A. Ul. Kacerska Górka 18.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczki 2283, 2361.

C. Parcelacja pierwotna – połowa XIV w. (?). Pierwotnie najprawdopodobniej tworzyła ona jedną całość z parcelami nr 14 i 16. Parcelacja wtórna – koniec XVI – początek XVII w. (?), wraz z budową w obrębie działki nr 18 domu późnorenesansowego (j. s. A1). Szerokość działki nowożytnej – 10,6 m (mierzona w oparciu o ścianę frontową kamienicy), głębokość – 16,2 m.

D. Budynek przyfrontowy – założony na planie prostokąta o wymiarach 8,1 x 18,9 m. Usytuowany kalenicowo względem ulicy. Odkryto fundamenty złożone z regularnie rozmieszczonych 9 filarów i dodatkowego filara pośredniego, zbudowanego w zachodniej części południowej linii fundamentów. Czas powstania tego budynku można wyznaczyć ogólnie na XVI w. Na opisywanej działce posadowiony połowicznie, jego druga część mieści się na działce nr 16.

E.

J. s. 8 – studnia odkryta przy ścianie frontowej budynku renesansowego, około 0,5 m na północ od niej. Datowana dendrologicznie na rok 1218 (data ścięcia najmłodszego drzewa użytego do jej budowy).

F. Literatura: Buśko, Piekalski 1993; Chorowska, Kwaśniewski 2000; Krąpiec 1993; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

15)

A. Ul. Kacerska Górka 20.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczki 2283, 2361.

C. Parcelacja pierwotna – XIV w. (?), na pewno przed XV-wieczną regulacją fosy miejskiej. Zasięg parceli jest czytelny dopiero dla XVI w., kiedy na sąsiednich posesjach powstaje trwała zabudowa. Najprawdopodobniej w tym czasie jest ona częścią jednej z sąsiednich parcel – 18 lub 22. O osobnej parceli możemy mówić z całą pewnością w momencie wybudowania na niej domu barokowego. Posesja nowożytna swoją tylną granicą opierała się o nadbrzeże fosy, a jej wymiary wynosiły około 10 x 12 m. Odkryty na niej zespół zabytków archeologicznych pozwala nam sądzić, że trwale teren ten był wykorzystywany od XIV w., ale w wyniku XV-wiecznej regulacji fosy zabudowa typu mieszczkańskiego uległa zniszczeniu.

E. Budynek przyfrontowy – śladem domniemanego budynku jest obiekt określony przez odkrywców jako j.s. 19. Jest to relikt zagłębionego w ziemię domu, o kształcie litery L w rzucie poziomym i maksymalnych wymiarach 4,5 x 4,5 m, wzniesionego najprawdopodobniej w konstrukcji wieńcowej. W jego obrębie zarejestrowano istnienie dwu poziomów użytkowych. Budynek ten powstał i funkcjonował w XIV w. Uległ zniszczeniu w trakcie kolejnych etapów regulacji fosy. Następna kamienica na tej posesji wzniesiona została dopiero w XVII – XVIII w.

F.

J. s. 6.

Kloaka. Zbudowana w konstrukcji wieńcowej na planie prostokąta o wymiarach 1,5 x 1,8 m. Od frontu posesji oddalona o około 8 m. Chronologia: XIV w.

J. s. 12.

Wodociąg z rzapiem końcowym. Wykonany z rur ceramicznych. Biegnął od frontu w głąb posesji i w odległości około 7 m zakończony był rzapiem – beczką. Chronologia: 2. połowa XIV w., potwierdzona zespołem zabytków ceramicznych i dendrologicznie.

F. Literatura: Buśko, Piekalski, 1993a; Chorowska, Kwaśniewski 2000; Dwojak 1993; Krąpiec 1993; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

16)

A. Ul. Kacerska Górka 22.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczki 2283, 2361.

C. Parcelacja pierwotna – trwałe ślady zagospodarowania tej parceli pochodzą z XV w. Po budowie kamienicy w XV w. jej granice uległy utrwaleniu i wynosiły: 17,7 m szerokości i około 12-13 m głębokości.

D. Budynek przyfrontowy – najstarszy XV-wieczny dom (j.s. 6) wzniesiono w konstrukcji drewnianej, wyposażając go w drewnianą podłogę. Odsłonięty został fragmentarycznie w południowo-wschodnim narożu młodszego budynku. Wkrótce potem na jego miejscu postawiono kamienicę wspartą na fundamencie filarowo-łękowym. Budynek ten zwrócony był kalenicą do ulicy, a jego długość zewnętrzna wynosiła 17,7, zaś szerokość 10,2 m. Zajmował prawie całą parcelę. Wolny od zabudowy pozostał jedynie pas od strony fosy o szerokości około 2 m.

E.

Jedynym obiektem z interesującego nas okresu jest opisany wyżej relikw budynku drewnianego – j. s. 6.

F. Literatura: Buśko, Piekalski, 1993b; Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

17)

A. Ul. Kacerska Górka 28.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczka 2283, 2361.

C. Parcelacja pierwotna – 1. połowa XVI w. Całość parceli zajęta przez budynek przyfrontowy. Jej wielkość wynosiła około 7,5 x 16 m. Powstała w wyniku zawężenia koryta fosy wewnętrznej.

D. Budynek przyfrontowy – wzniesiony zapewne w 1. połowie XVI w., z wykorzystaniem murowanego nadbrzeża fosy. Był zbudowany na planie prostokąta, nakryty dachem, z kalenicą równoległą do linii nadbrzeża fosy. Jego wewnętrzne wymiary wynosiły: 6-6,1 x ponad 14 m. Wzniesiony na fundamentach filarowo-łękowych.

E. W obrębie posesji nie odnaleziono pozostałości obiektów archeologicznych z interesującego nas okresu. W okresie poprzedzającym budowę kamienicy renesansowej teren ten stanowił fragment fosy miejskiej. Zabudowa wkroczyła tam dopiero po zawężeniu jej koryta.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

18)

A. Ul. Zaulek Niski 8-10.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczka nr 1415. Zbiory Ikonograficzne Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, sygnatura 612.

C. Parcelacja pierwotna - XV w. W wyniku utracenia funkcji militarnej wewnętrznego pasa umocnień miejskich teren na przedpolu muru obronnego ulegał różnym formom przeobrażeń. Ulica Zaulek Niski została wytyczona na przedpolu XIII-wiecznego muru obronnego. Zabudowa po południowej stronie ulicy usytuowana była wzdłuż fosy miejskiej, natomiast po północnej przylegała do muru obronnego. Mur ten w późnym średniowieczu i czasach nowożytnych oddzielał tereny miejskie od klasztornych. W XV w. na opisywanej parceli wzniesiono budynek o długości 28,5 i szerokości 3,5 m, usytuowany między dwiema basztami łupinowymi, wysuniętymi przed linię muru obronnego. Budynek zajmował cały obszar parceli pierwotnej. W XIX w. działka uległa rozpadowi na dwie mniejsze. Stąd jej podwójna numeracja.

D. Budynek przyfrontowy – gotycki, wzniesiony w XV w. Zbudowany między basztami muru obronnego, od południa przylegał do kurtyny muru obronnego, a jego ściana południowa oparta została na fundamencie filarowo-łękowym. Budynek miał wymiary 3,5 x 28,5 m. W jego obrębie znajdowały się dwa pomieszczenia piwniczne, przykryte sklepieniem kolebkowym. Na wczesnonowożytnych planach widokowych Wrocławia, przedstawiony jest ciąg wąskich budynków, usytuowanych kalenicowo w stosunku do ulicy. Najprawdopodobniej odkryty w trakcie wykopalisk budynek przyfrontowy jest jednym z nich.

E. Nie stwierdzono obecności obiektów archeologicznych z interesującego nas okresu.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001; Piekalski, Płonka, Wiśniewski 1991

19)

A. Ul. Zaulek Niski 27-29.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczka 1416.

C. Parcelacja pierwotna – nie wcześniej niż około połowy XIV w., po utracie znaczenia militarnego terenu, na którym zlokalizowana jest posesja – obszaru między XIII-wiecznym murem obronnym, a fosą miejską. W obrębie parceli odkryto dom postawiony na fundamentach filarowo-łękowych. Pierwotnie była to jedna parcela o starym numerze 15. Rozciągała się ona między południową pierzeją ul. Zaulek Niski (wyznaczoną przez zabudowę gotycką), a północnym brzegiem fosy. Jako linię brzegową w interesującym nas okresie przyjęto 2-gą fazę budowy nadbrzeża. Szerokość parceli pierwotnej, wyznaczona na podstawie szerokości najstarszego budynku frontowego, wynosiła 12,8 (?) m. Jej głębokość od ulicy do nadbrzeża fosy fazy II to około 21,25 m. Po zasypaniu fosy miejskiej w 2. połowie XIX w. budynek wzniesiony z tej strony otrzymał nowy adres – Zaulek Koci 28.

D. Budynek przyfrontowy – gotycki, zbudowany na fundamencie filarowo-łękowym. Szerokofrontowy, dwudzielny (dwpasmowy), zbudowany na planie prostokąta o wymiarach 9,5 x 12,8 m (?). W fazie późnogotyckiej wykonano podpiwniczenie z jednoczesnym podziałem wnętrza na dwa pomieszczenia (linia podziału biegła po osi północ-południe). W części naziemnej wzniesiony w konstrukcji szachulcowej, trzykondygnacyjny (wg inwentaryzacji sporządzonej w 1859 r.). W trakcie przebudowy późnogotyckiej dostawiono do ściany tylnej murowany aneks o wymiarach 2,8 x 3 m, który służył pierwotnie jako dół do gaszenia wapna.

E.

Ob. 4 (w obrębie nowożytniej posesji Zaulek Niski 27).

Beczka. Od frontu posesji oddalona o 12,5 m. Chronologia: ogólnie XIII-XV w.

Ob. 5 (w obrębie nowożytniej posesji Zaulek Niski 27).

Beczka bez dna. Odkryta w całości. Nie odnaleziono obręczy spajających jej konstrukcję. Od frontu posesji oddalona o 14,25 m. Chronologia: ogólnie XIII-XV w.

Ob. 1 (w obrębie nowożytniej parceli Zaulek Koci 28).

Studnia z korytem odpływowym do fosy. Od frontu posesji oddalona o 17,75 m. Zachowały się dwa wieńce cembrowiny wykonane z belek łączonych na węgiel prosty. Wymiary konstrukcji wynoszą około 1,5 x 1,75 m. Koryto łączące studnię z fosą zachowało się na długości 1,5 m. Chronologia: XIII – XV w.

Uwaga: Funkcja obiektu mylnie interpretowana. W rzeczywistości jest to kloaka z odpływem do fosy.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Dwojak 1993; Lissak i in. 1993; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001;

20)

A. Ul. Zaulek Niski 31.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczka 1416.

C. Parcelacja pierwotna – XIV w. Szerokość parceli (około 6,75 m) wyznaczają ściany dwóch sąsiadujących z nią budynków gotyckich. Jej głębokość od frontu zabudowy ulicy do północnego nadbrzeża fosy z XV w. wynosi około 20 m. Najprawdopodobniej po początkowym okresie samodzielnego funkcjonowania parcela ta została przyłączona do sąsiedniej działki nr 33. W XVI stuleciu nastąpił ponowny rozpad na dwie niezależne posesje. Do połowy XIX w. parcela miała nr 16, w 2. połowie XIX w. część działki od strony zasypanej fosy otrzymała nazwę Zaulek Koci 30.

D. Budynek przyfrontowy – ob. 7 odkryty w obrębie ul. Nowej. Zachowany w partii piwnicznej, wzniesiony w konstrukcji szkieletowej, o szerokości 3,4 m. Zajmował około połowy szerokości działki. Po obu stronach budynku znajdowały się miedzuchy, pozwalające na komunikację z zapleczem posesji. W oparciu o zespół zabytków, odkryty w jego zasypisku, ustalono, że funkcjonował w XIV w. W XVI stuleciu na jego miejscu wzniesiono kamienicę murowaną. Z budynku renesansowego zachowały się tylko niewielkie fragmenty. Najprawdopodobniej zajmował całą szerokość parceli, tj. około 6,75 m. Na podstawie zachowanego relikw ściany tylnej można sądzić, że jego długość wynosiła około 10 m.

E.

Ob. 7 (w obrębie ul. Nowej).

Budynek wzniesiony w konstrukcji ryglowej we frontowej partii posesji. Zachowany w partii piwnicznej. Odkryty fragment wysunięty był o około 1 m przed linię zabudowy tworzącą pierzeję ulicy. Jego całkowita szerokość wynosiła 3,4 m. Podwalina została wykonana z belek, natomiast draniec wpuszczone w górną część belek podwalinowych stanowiły ściany budynku. Na wysokości górnych krawędzi belek ułożono podłogę drewnianą. Zagłębiony w podłoże na około 2 m. Chronologia: XIV w.

Ob. 1 (w obrębie posesji Zaulek Niski 31).

Beczka. Zachowała się w postaci negatywu. Częściowo zniszczona przez młodszą zabudowę. Od frontu posesji oddalona o około 4,75 m. Chronologia: XIII-XV w.

Ob. 1 (w obrębie posesji Zaulek Koci 30).

Studnia z korytem łączącym ją z fosą. Zachował się tylko fragment dolnego wieńca cembrowiny. Również koryto zachowane fragmentarycznie. Od frontu posesji obiekt oddalony był o około 18,75 m. Chronologia: XIII-XV w.

Uwaga: Funkcja obiektu mylnie zinterpretowana. W rzeczywistości jest to kloaka z odpływem do fosy.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Lissak i in. 1993; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001;

21)

A. Ul. Zaulek Niski 33.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczka 1416.

C. Parcelacja pierwotna – najwcześniej około połowy XIV w. Pierwotnie była to duża parcela o szerokości około 16 m. Jej głębokość od frontu zabudowy gotyckiej, tworzącej południową pierzeję ulicy, do nadbrzeża fosy fazy II wynosiła około 21,75 m. W fazie późnogotyckiej we wschodniej części parceli powstał pierwszy dom. Po między nim a budynkiem na sąsiedniej posesji nr 35 pozostawiono międzuch o szerokości około 1,5 m. Zachodnia część parceli pozostała niezabudowana aż do XVI w. Po rozpadzie w wieku XVI na dwie parcele (patrz opis posesji 31) szerokość opisywanej działki wraz z międzuchem wynosiła około 9,5 m. Pierwotny numer parceli – 17, od strony ul. Zaulek Koci – 32.

D. Budynek przyfrontowy – późnogotycki, podpiwniczony, czterodzielny, o wymiarach około 8,0 x 11,25 m. Wyjścia z piwnic znajdowały się w południowych ścianach obu pomieszczeń piwnicznych. Obecność międzucha na terenie posesji poświadcza pośrednio brak ciągu komunikacyjnego w obrębie tej kamienicy, łączącego jej front z zapleczem posesji.

E. Na obszarze posesji nie odnaleziono pozostałości obiektów archeologicznych. Na zapleczu działki zalegały jedynie warstwy zasypano-niwelacyjne, związane z procesem zawężania fosy miejskiej w późnym średniowieczu, datowane na podstawie ceramiki naczyniowej na XIII-XV w.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Lissak i in. 1993; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001;

22)

A. Ul. Zaulek Niski 35.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczka 1417.

C. Parcelacja pierwotna – około połowy XIV w. Szerokość parceli wyznaczona na podstawie szerokości gotyckiej zabudowy frontowej wynosiła około 7,5 m, natomiast jej głębokość między linią gotyckiej zabudowy pierzei południowej, a fazą IV nadbrzeża (powstała po roku 1348) około 16,5 m. Około połowy XV w. głębokość parceli zwiększyła się do około 18,5 m, zaś koryto fosy zostało wzmocnione murem nadbrzeżem. Posesja miała pierwotnie numer 18, zaś jej partia południowa, wydzielona w 2. połowie XIX w., otrzymała adres Zaulek Koci 34.

D. Budynek przyfrontowy – najstarsze założenie murowane w obrębie tej posesji powstało na fundamencie z wykorzystaniem filarów prostych i kątowych, umieszczonych w narożach tak konstruowanych budynków. Z tej fazy zabudowy przetrwał jeden filar oznaczony jako B₁. Około połowy XV w. na miejscu starszego założenia wzniesiono budynek jednoklatkowy, o fundamentach ciągłych. W rzucie poziomym miał on kształt zdeformowanego prostokąta. Ściana frontowa miała około 7,5 m szerokości, ściana tylna – 8,3 m,

zaś długość kamienicy wynosiła około 12,2 m. W pierwszej fazie użytkowania piwnica w obrębie tego budynku miała strop drewniany. Następnie, jeszcze w późnym średniowieczu, została przykryta sklepieniem kolebkowym na jej dłuższej osi.

E.

Ob. 1 (w obrębie posesji Zaulek Koci 34).

Kloaka. Z zachowanej fragmentarycznie ściany północnej i zachodniej możemy odtworzyć jej konstrukcję. Ściany wzniesiono w konstrukcji wieńcowej, złączeniem w narożach na nakładkę prostą z odpadkami. Obiekt posiadał dodatkowe wzmocnienie od strony wewnętrznej, w postaci wieńca, w który wpięte były za pomocą czopów belki podtrzymujące konstrukcję dachową. Niepełne wymiary kloaki to około 2,0 x 2,2 m, od frontu posesji oddalona była o około 10,5 m. Chronologia: Obiekt ten wiązany jest z IV fazą budowy nadbrzeża fosy, tj. z 1. połową XIV w. Z jego wypełniska wydobyto ceramikę naczyniową z tego okresu.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001; Piwko, Romanow 1993.

23)

A. Ul. Zaulek Niski 37.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczka 1417. Zbiory Ikonograficzne Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, sygnatura 613.

C. Parcelacja pierwotna – najwcześniej około połowy XIV w. Szerokość parceli, wyznaczona przez relikt zabudowy zachowane na jej terenie oraz na parcelach sąsiednich, wynosiła około 7,5 m, zaś jej głębokość, której południową granicę wyznaczała faza IV nadbrzeża, około 16,5 m. W późnym średniowieczu została ona poszerzona do około 19 m. Pierwotnie parcela miała numer 19. Część posesji od strony fosy miejskiej uzyskała po jej zasypaniu adres Zaulek Koci 36.

D. Budynek przyfrontowy – pierwotnie wzniesiony na fundamentach filarowych, dwutraktowy. W schyłkowej fazie średniowiecza dobudowano do niego od południa trzeci trakt. Tak uformowana budowla miała około 7,5 m szerokości i około 12,6 m długości. Część naziemną budynku zbudowano zapewne w konstrukcji szkieletowej. W fazie renesansowej przestrzeń między filarami została wypełniona ścianami, a budynek podpiwniczono, wyposażając piwnicę w sklepienie kolebkowe.

E. W obrębie posesji nie odnaleziono obiektów archeologicznych z interesującego nas okresu.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001; Piwko, Romanow 1993.

24)

A. Ul. Zaulek Niski 39.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczka 1417. Zbiory Ikonograficzne Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, sygnatura 613.

C. Parcelacja pierwotna – zapewne około połowy XIV w. Szerokość posesji wyznaczona na podstawie reliktów zabudowy gotyckiej wynosiła około 7 m, zaś głębokość działki do nadbrzeża fosy IV fazy około 16,5 m. Natomiast po wybudowaniu nadbrzeża murowanego, jeszcze w schyłkowej fazie gotyckiej, głębokość powiększyła się do 19,25 m. Pierwotnie parcela nosiła numer 20, zaś jej tylna część, po zasypaniu fosy miejskiej, uzyskała adres Zaulek Koci 38.

D. Budynek przyfrontowy – najstarszy budynek wzniesiono z wykorzystaniem fundamentów punktowych w postaci filarów prostych i kątowych, umieszczonych w narożach. Filary ściany wschodniej stanowiły również fundament dla równocześnie wznoszonego budynku na posesji nr 41. Zachowane relikt z tej fazy zabudowy pozwalają stwierdzić, że miał on wymiary około 7,0 x 9,0 m i był dwutraktowy, ze ścianą szczytową skierowaną równolegle do ulicy. W partii naziemnej wzniesiony w konstrukcji szkieletowej. Do połowy XIX w. budynek ten nie był podpiwniczony. Na fotografii z początku XX w. widoczna jest niewielka kamienica mieszczańska, dwukondygnacyjna, ze szczytem zwróconym do ulicy.

E.

Ob. 1

Pluczka. Nieregularna w kształcie jama, zawierająca liczne gruzy rudy darniowej i żużla żelaznego. Od frontu posesji oddalona

o około 5 m. Nie mamy pewności czy obiekt ten pochodzi z okresu przed parcelacją terenu pod działki mieszczkańskie. Chronologia: przełom pierwszej i drugiej trzecji XIV w.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001; Piwko, Romanow 1993.

25)

A. Ul. Zaulek Niski 41.

B. Plany Weinera, Meriana, Wernera. ABmW – teczka 1417. Zbiory Ikonograficzne Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, sygnatura 613.

C. Parcelacja pierwotna – zapewne około połowy XIV w. Szerokość parceli wyznaczona przez XIV-wieczną zabudowę wynosiła około 7 m. Głębokość parceli do nadbrzeża fasy IV fazy to około 16,5 m. Pod koniec średniowiecza uległa ona powiększeniu do 18,5 m – do linii nadbrzeża murowanego. Pierwotnie parcela miała numer 21. Jej część od ulicy Zaulek Koci otrzymała numer 40.

D. Budynek przyfrontowy – wzniesiony w systemie filarów prostokątnych i krzyżowych. Filary podtrzymujące ścianę zachodnią wspólnie dla sąsiedniego budynku, wybudowanego na posesji 39. Wymiary budynku wynosiły około 7,0 x 11,5 m. Najprawdopodobniej był dwutraktowy, zwrócony szczytem do ulicy, w części naziemnej wzniesiony w konstrukcji szkieletowej. W fazie barokowej nastąpiło wypełnienie przestrzeni między filarami i podpiwniczenie budynku. Fotografia z początku XX w. przedstawia niewielką kamienicę mieszczkańską, dwukondygnacyjną, taką jak kamienica z sąsiedniej posesji nr 39. Być może jest to budynek barokowy.

E. Na zapleczu parceli nie stwierdzono obecności obiektów archeologicznych.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001; Piwko, Romanow 1993.

26)

A. Ul. Zaulek Niski 43.

B. Plany Weinera, Meriana, Wernera. ABmW – teczka 1417. Zbiory Ikonograficzne Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, sygnatura 613.

C. Parcelacja pierwotna – zapewne około połowy XIV w. Szerokość działki wyznaczona przez zabudowę frontową z XIV w. wynosiła około 7,7 m, zaś jej głębokość do nadbrzeża fasy IV fazy około 16,5 m. U schyłku średniowiecza głębokość powiększyła się do 18,5 m – taka była odległość od frontu działki do nadbrzeża murowanego. Pierwotnie parcela ta miała numer 22. Jej tylna część od strony ul. Zaulek Niski – nr 42.

D. Budynek przyfrontowy – odkryto tutaj najstarsze relikty zabudowy w obrębie badanej południowej pierzei ulicy Zaulek Niski. Być może reliktem najstarszego budynku jest bruk kamienny odkryty we frontowej partii działki. Na zachodniej granicy posesji usytuowana była ława fundamentowa murowanej budowli ceglanej o długości 13 m. Nie stwierdzono odpowiednika tej konstrukcji na granicy wschodniej. Zachowana część budowli posadowiona częściowo w calcu, częściowo w zasypisku fasy, wykazuje silne odchylenie od linii zabudowy. Spowodowane to mogło być jej znaczną masą i mało stabilnym gruntem. Zapewne z tych względów zaniechano jej budowy. Dalsza zabudowa parceli w jej części frontowej została wykonana z wykorzystaniem fundamentów punktowych w postaci filarów prostych i kątowych. Szerokość budynku wzniesionego w tej fazie zrekonstruowano na podstawie filarów i wymurowanych między nimi murów odcinkowych na około 7,7 m. Długość budynku pozostała nieznana. Około połowy XV w. zabudowano przestrzeń między filarami i zamknięto linię fundamentów. Tak wzniesiony budynek miał około 8,8 m długości. Na wspomnianej już fotografii z początku XX w. na posesji tej widoczna jest niewielka, dwukondygnacyjna kamienica szczytowa.

E.

Ob. 1 (w obrębie późnonowożytnej posesji Zaulek Koci 42).

Kloaka. Przetrwiała mocno zniszczona konstrukcja ścian obiektu, wykonana w technice wieńcowej z zachowaniem ostatków i wewnętrznej ramą rozporową, wzmacniającą konstrukcję ścian. Wymiary kloaki wynosiły około 1,0 x 1,25 m. Ścianą południową przylegała do nadbrzeża fasy IV. Od frontu posesji oddalona była o około 15,5 m. Chronologia: 2. połowa XIV-XV w.

Ob. 2 (w obrębie późnonowożytnej posesji Zaulek Koci 42).

Chłodnia. Zbudowana z pionowo ustawionych desek, łączonych ze sobą na wpust i własne pióro. Na głębokości 0,5 m poniżej korony obiektu, zarówno po stronie zewnętrznej, jak i wewnętrznej, odkryto wieńce belek łączonych za pomocą czopów. Deski ścian wbite były w piasek. W opinii odkrywców obiekt miał służyć do przechowywania łatwo psujących się produktów. Od frontu posesji oddalony był o około 14 m. Chronologia: 2. połowa XIV-XV w.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001; Piwko, Romanow 1993

27)

A. Ul. Zaulek Niski 45.

B. Plany Weinera, Meriana, Wernera. ABmW – teczka 1417. Zbiory Ikonograficzne Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, sygnatura 611, 613.

C. Parcelacja pierwotna – najwcześniej około połowy XIV w. Szerokość parceli wyznaczona na podstawie reliktyw zabudowy gotyckiej wynosiła około 8,2 m, zaś jej głębokość do linii nadbrzeża fasy IV fazy dochodziła do około 16,5 m. Po wybudowaniu nadbrzeża murowanego głębokość działki powiększyła się do 17,8 m. Pierwotnie parcela ta zabudowana była w części frontowej na szerokości około 6,5 m, którą to wartość przyjęli autorzy sprawozdania z badań jako całkowitą szerokość parceli. Najprawdopodobniej jednak między budynkiem frontowym, zlokalizowanym na tej posesji, a budynkiem na wschód od niego znajdował się międzuch o szerokości do 1 m. W drugiej fazie rozbudowy dom gotycki zajął już całą szerokość parceli, tzn. około 8,2 m. Pierwotnie parcela ta miała numer 23, a jej część od ul. Zaulek Koci – 44.

D. Budynek przyfrontowy – zachowała się duża partia fundamentowa budynku, wzniesionego na filarach prostokątnych i kątowych. Opisywana budowla miała około 6,5 m szerokości i około 13,5 m długości. Jak wynika z rozstawienia filarów jest to pozostałość budynku 3-traktowego, zbudowanego w partii naziemnej zapewne w konstrukcji szkieletowej. Na przełomie XIV i XV lub na początku XV w., po południowej stronie ul. Zaulek Niski powstał pierwszy budynek o fundamentach ciągłych w partii frontowej. W rzucie poziomym miał nieco trapezowaty zarys. Jego szerokość w linii frontowej wynosiła około 8,2 m, zaś długość w głąb posesji około 6,2 m. Był to budynek jednoraktowy o murowanych kondygnacjach wyższych. Piwnica zaopatrzona była w drewniany, płaski strop. Na podstawie starych fotografii wiemy, że na dziedzińcu posadowiono niewielką, dwukondygnacyjną, trójosiową kamienicę mieszczkańską, zwróconą szczytem w kierunku ulicy. Poprzez łącznik, wykonany częściowo w konstrukcji szkieletowej wspartej na opisanych wyżej filarach, była ona związana z dwukondygnacyjnym budynkiem szkieletowym z drewnianymi gankami, w którym mieściła się restauracja. Oba budynki o chronologii niewątpliwie późnośredniowiecznej (przynajmniej w partii fundamentowej) przetrwały do czasów II wojny światowej.

E.

Ob. 2 (w obrębie późnonowożytnej posesji Zaulek Koci 44).

Kloaka. Obiekt o trwałej konstrukcji wieńcowej. Od frontu posesji oddalony o 15,5 m. Teren wokół niego wyłożono brukiem z otoczek. W wypełnisku znaleziono pokrywę od deski sedesowej. Chronologia: późne średniowiecze, po zbudowaniu nadbrzeża fasy IV (tj. po połowie XIV w.).

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001; Piwko, Romanow 1993.

28)

A. Ul. Zaulek Niski 47 – 49.

B. Plany Weinera, Meriana, Wernera. ABmW – teczka 1417. Zbiory Ikonograficzne Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, sygnatura 611, 613.

C. Parcelacja pierwotna – zapewne około połowy XIV w. W partii frontowej szerokość działki wynosiła około 11 m. Wyznaczono ją na podstawie szerokości gotyckiego budynku frontowego (około 7,5 m) i odległości do sąsiedniego budynku na parceli Zaulek Niski 45. Głębokość posesji od frontu do nadbrzeża fasy IV fazy dochodziła do 16,5 m. W obrębie działki znajdowała się również część wspomnianego wyżej muru nadbrzeża renesansowego, oddalonego od frontu posesji o około 18,25 m. Podwójny numer parceli jest wynikiem

XIX-wiecznego podziału na dwie posesje. Pierwotnie nosiła ona nr 25. W XIX w. jej część od ul. Zaułek Koci otrzymała numery 46 i 48.

D. Budynek przyfrontowy – wzniesiony na fundamencie filarówym. W partii naziemnej zapewne w konstrukcji szkieletowej. Na podstawie fundamentów wyznaczono jego szerokość na około 7,5 m, zaś długość na około 5 m. W późnym średniowieczu przestrzeń między filarami zostały zabudowane, a budynek podpiwniczony. W tej postaci przetrwał do XIX w. Pierwotnie nie zajmował całej szerokości parceli. Między stojącą budowlą a sąsiednim budynkiem na posesji nr 45 pozostawała wolna przestrzeń o szerokości około 3,5 m.

E. W obrębie posesji nie stwierdzono obecności obiektów archeologicznych z interesującego nas przedziału czasowego.

F. Literatura: Chorowska, Kwaśniewski 2000; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001; Piwko, Romanow 1993.

29)

A. Ul. Ofiar Oświęcimskich 31 (17).

B. Plany Weinera, Wenera, ABmW – teczka 2121, Zbiory Ikograficzne Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, sygnatura 37.

C. Parcelacja pierwotna – 2. połowa XIII w. Pierwotny układ parceli i znajdujące się na niej relikty starszej zabudowy zniszczone zostały przez głęboko fundamentowany budynek z 1902 r. Szerokość działki (mierzona w oparciu o ścianę frontową budynku z 1902 r.) – 13,1 m, głębokość około 21,5 m (mierzona w oparciu o zabudowę z początku XX w.). Według spisu tzw. czynszu murowego z lat 50. XIV w. działka nr 17 miała przy murze obronnym szerokość 20 łokci wrocławskich (1 łokieć – 0,576 m), tj. około 11,5 m. Tak więc swoją południową częścią opierała się o mur obronny. Spis wymienia jako właścicielkę posesji wdowę Pastericz.

D. Budynek przyfrontowy. Na planie Wenera z połowy XVIII w. przedstawiono budynek usytuowany ścianą szczytową równolegle do ulicy, zajmujący około 2/3 głębokości działki. W Zbiorach Ikograficznych Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego zachowała się fotografia (sygn. 37) przedstawiająca budynki przy ul. Junkierskiej 16 i 17. Na fotografii kamienica nr 17 ma renesansowy szczyt oraz późnogotycko-renesansowy portal (zachowany w zbiorach Muzeum Architektury we Wrocławiu). W 1902 r. budynek ukazany na zdjęciu został zburzony. Można przyjąć, że pomimo odkrycia w terenie jedynie relikty budynku z początku XX w., zabudowa murowana w obrębie opisywanej działki powstała najpóźniej w XVI w.

E.

Ob. 92

Dół kloaczny, oddalony około 15 m od ściany frontowej budynku z XIX w., o wymiarach 1,5 x 2,0 m na poziomie odkrycia. W przekroju miał kształt regularnego prostokąta (1,0 x 1,95 m) o ścianach szalowanych dranicami. Chronologia: 2. połowa XIII w.

F. Literatura: Brzezowski, Chorowska, Lasota 1998; Goliński 1998; Guszpit, Limisiewicz 1998; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

30)

A. Ul. Ofiar Oświęcimskich 33 (18).

B. Plany Weinera, Wenera, ABmW – teczka 2121.

C. Parcelacja pierwotna – 2. połowa XIII w. Szerokość działki (mierzona w oparciu o odkrytą ścianę budynku gotyckiego) – 14,8 m, głębokość – co najmniej 26,8 m (pierwotnie do linii muru obronnego, którego relikty nie udało się uchwycić w obrębie wykopu archeologicznego). Według spisu tzw. czynszu murowego z lat 50. XIV w. działka nr 18 miała przy murze obronnym, a więc w swej tylnej granicy, szerokość 32 łokci – tj. około 18,4 m. Najprawdopodobniej mur w tym miejscu biegł skośnie w stosunku do ulicy, co spowodowało nieregularny kształt działki i jej większą szerokość w części tylnej. W spisie wymieniono Mikołaja Wintera jako właściciela posesji. Od sąsiedniej parceli nr 35 oddzielał ją gotycki mur kurtynowy, który w sposób trwały wyznaczył granicę między posesjami. Po zaprzestaniu użytkowania muru obronnego z XIII w. do celów obronnych, działka ta najprawdopodobniej uległa powiększeniu w głąb pasa umocnień, podobnie jak sąsiednia posesja nr 35(19). Nie możemy tego jednak stwierdzić z całą pewnością, ponieważ obszar, o którym mowa, pozostał poza zasięgiem badań archeologicznych (stoi na nim budynek wzniesiony w latach 20. XX w.).

D. Budynek przyfrontowy – w trakcie badań archeologicznych odsłonięto relikty kamienicy gotyckiej, wzniesionej w układzie kale-

nicowym, zajmującej całą szerokość działki (13,6 m). Głębokość tego najstarszego budynku wynosiła około 9,2 m. Zajmował on najprawdopodobniej około 1/3 głębokości działki.

E. W tylnej części działki odkryto relikty dwuskrzydłowego budynku gotyckiego. Nie udało się jednak ustalić jego rozmiarów. Między budynkiem frontowym a budynkiem zатыlnym pozostawała wolna przestrzeń o szerokości około 3,7 m.

Ob. 1

Dół kloaczny. Odkryty fragmentarycznie. Od frontu posesji oddalony o około 25,8 m. Ściany obiektu zbudowane z dranic. Chronologia: XV-XVI w.

Ob. 3

Piwniczka. Prawie całkowicie zniszczona w trakcie budowy opisanego wyżej budynku zатыlnego. Zachowała się tylko jedna ściana, zbudowana z dranic ustawionych pionowo na sztorc, o długości 1,45 m i krótkie fragmenty ściany północnej i południowej (odpowiednio 0,3 i 0,45 m). Obiekt zlokalizowany był w odległości 19,7 m od frontu posesji. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 4

Dół kloaczny. Ściany obiektu zbudowane z dranic. Wymiary: 1,72 x 1,8 m. Obiekt położony w odległości około 20,5 m od frontu posesji. Chronologia: 2. połowa XIII w.

F. Literatura: Brzezowski i in. 1998; Goliński 1998; Guszpit, Limisiewicz 1998; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

31)

A. Ul. Ofiar Oświęcimskich 35 (19).

B. Plany Weinera, Hayera, Wenera, ABmW – teczka 2122.

C. Parcelacja pierwotna – 2. połowa XIII w. Szerokość parceli wyznaczona na podstawie szerokości ściany frontowej kamienicy gotyckiej wyniosła około 17,5 m, zaś jej głębokość może być rozpatrywana w dwóch aspektach: do linii XIII-wiecznego muru obronnego (około 14,0-15,7 m), i – po utracie walorów obronnych i przebiegu przejścia przez mur – w głąb późniejszego kwartału zabudowy. W drugim przypadku za tylną granicę posesji można uznać północną ścianę barokowego Domu Pracy i Ubogich (początek budowy – jesień 1668 r.), budynku wzniesionego na gruntach miejskich. Głębokość ta wynosiła około 26,8 m. Na pewno jest to granica działki późnonowożytnej. Poszerzenie parceli poza mur obronny z XIII w. mogło nastąpić tuż po roku 1335, kiedy zakończono budowę zewnętrznych murów obronnych. W późnym średniowieczu i czasach nowożytnych granica południowa tej posesji mogła opierać się na kurtynie muru obronnego, odnalezionej w trakcie badań archeologicznych około 17-18 m na południe od linii muru głównego. Mur ten zbudowany został w północnym stoku wcześniej wykopanej suchej fosy. Pierwotnie pełnił funkcję muru oporowego dla tarasu ukształtowanego między tym murem, a głównym murem obronnym. Wspomniana wyżej sucha fosa, najprawdopodobniej w XV w., została zasypana i przekształcona w ulicę, czy też raczej zaułek. Jeżeli przyjmujemy, że południowa granica działki opierała się na XIII-wiecznym murze międzymurza otrzymamy głębokość około 37-38,7 m. Granica północna i południowa ułożone są w stosunku do siebie skośnie.

D. Budynek przyfrontowy – w trakcie badań odsłonięto piwnice gotyckiej kamienicy, wzniesionej w układzie kalenicowym. Pierwotnie jej szerokość wynosiła 17 m (zajmowała całą szerokość działki), zaś głębokość około 9 m. Najprawdopodobniej budynek posiadał sięń przejazdową. Jeszcze w fazie gotyckiej do kamienicy dobudowano podpiwniczone, połączone z nią skrzydło, którego tylną ścianę dostawiono do XIII-wiecznego muru obronnego. W późniejszym okresie, w miejscu zetknięcia muru ze skrzydłem kamienicy, zostało przebite przejście przez mur (wraz z dobudową barokowej oficyny?).

E.

Ob. 11

Dół kloaczny. W rzucie poziomym prostokąt o wymiarach 1,07 x 1,66 m. Od frontu działki oddalony o około 18,4 m. Chronologia: XIV w.

Ob. 13

Dół kloaczny. W rzucie poziomym o kształcie zbliżonym do prostokąta i wymiarach 1,0 x 2,65 m. Ściany obiektu zbudowane z desek. Od frontu działki oddalony o około 21 m. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 14

Jama budowlana. W rzucie poziomym zbliżona kształtem do prostokąta o wym. 0,7 x 1,6 m. Położona w odległości około 21,5 m od frontu działki. Zlokalizowana być może na zapleczu latryny (jej pozostałość to ob. 13). Chronologia: XIV-XVI w.

Ob. 15

Dół kloaczny. Zachowany fragmentarycznie, ze ścianami wzniesionymi z dranic. Stykający się bezpośrednio z ob. 11 od wschodu, częściowo go niszcząc. Od frontu posesji oddalony o około 19,2 m. Chronologia: XV-XV/XVI w.

Ob. 16

Jama budowlana o nieregularnym kształcie i wymiarach 1,4 x 1,5 m. Od frontu posesji oddalona o około 19 m. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 20

Dół kloaczny. W rzucie poziomym prostokąt o wymiarach 1,7 x 2,0 m. Ściany z dranic. Od frontu parceli oddalony o około 15,2 m. Chronologia: XIV w.

Ob. 21

Piwniczka. Usytuowana powyżej dwóch dołów kloacznych (ob. 20 i 22). W rzucie poziomym miała kształt zbliżony do wydłużonego owalu (1,75 x 2,2), w przekroju kształt nieckowaty. Jej dno było wyłożone dranicami. Odległość od frontu posesji wynosiła około 13,7 m. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 22

Dół kloaczny. W rzucie poziomym kształt prostokąta o wymiarach 1,15 x 1,5 m. Stan zachowania konstrukcji drewnianej ścian uniemożliwiał identyfikację sposobu budowy. Od frontu posesji oddalony o około 13,1 m. Chronologia: XV w.

Ob. 28

Studnia. W rzucie poziomym miała kształt kwadratu o boku 1,2 m. Zlokalizowana w zachodnim krańcu działki, w oddaleniu od pozostałych obiektów o metryce późnośredniowiecznej. Jej odległość od frontu posesji wynosiła około 23,8 m. Chronologia: Czas powstania - XIV(?) - XV w. na podstawie zespołu ceramiki wydobytej z wkopu pod obiekt. Czas likwidacji - XV- XV/XVI wiek - na podstawie ceramiki z zasypania.

Ob. 30

Dół kloaczny. W rzucie poziomym kształt prostokąta o wymiarach 1,75 x 1,9 m. Ściany obiektu zbudowane z dranic, łączonych na zgrab z zachowaniem krótkich ostatek. Oddalony o około 11,3 m od frontu posesji. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 53

Studnia. Na poziomie odkrycia rysował się owalny wkop pod konstrukcję drewnianą o średnicy 1,2 m i zarys cembrowiny, wykonanej z beczki wkopanej w podłoże. Obiekt znajdował się w odległości około 10 m od frontu posesji, tuż przy budynku frontowym, na styku z dobudowanym skrzydłem. Z chwilą wybudowania skrzydła kamienicy frontowej zaprzestano najprawdopodobniej użytkowania studni, ze względu na usytuowanie w odległości około 0,5 m na wprost od niej wejścia do nowo wzniesionego budynku. Chronologia: 2. połowa XIII i XIV w.

F. Literatura: Brzezowski i in. 1998; Goliński 1998; Guszpit, Limisiewicz 1998; Limisiewicz 1998; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

32)

A. Ul. Ofiar Oświęcimskich 37 (20).

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera.

C. Parcelacja pierwotna – około połowy XIV w. Najprawdopodobniej parcela ta została wyznaczona po zaprzestaniu użytkowania XIII-wiecznego muru obronnego do celów obronnych. Po przebiegu przejścia w murze, zaistniała możliwość powiększenia istniejącej przestrzeni między ul. Ofiar Oświęcimskich a murem obronnym (około 12 m w głąb terenu ufortyfikowanego). Autor zakłada, że południową granicą działki, podobnie jak na posesji nr 35 (19), był XIII-wieczny mur międzymurza, co pozwoliło na określenie jej całkowitej głębokości na około 34,5 m. Podobnie jak w przypadku działki nr 35, granica północna i południowa przebiegają w stosunku do siebie skośnie. Szerokość działki, liczona w oparciu o wymiary ściany frontowej kamienicy gotyckiej, wynosiła 7 m.

Uwaga – pierwotnie działka ta wraz z sąsiednią parcelą 39 mogły tworzyć jedną posesję (patrz opis posesji nr 39).

D. Budynek przyfrontowy – wąska, szczytowa kamienica dwutraktowa, o wymiarach około 7,0 x 12,0 m. Wzniesiona została między wcześniej postawionymi budynkami nr 35 i 39. Ścianą południową traktu tylnego był XIII-wieczny mur obronny, w którym przekuto przejście pozwalające na dostęp do zaplecza działki. Budynek frontowy powstał około połowy XIV w.

E.

Ob. 48

Dół budowlany. W rzucie poziomym kształt nieregularnego owalu o wymiarach 0,7-1,2 x 1,15 m. Znajdował się w odległości około 10 m od frontu działki. Po wybraniu piasku zasypany próchnicą przemieszana z gruzem. Chronologia: XIII/XIV-XV w.

Ob. 49

Dół budowlany. Podobnie jak obiekt 48 powstał w wyniku wybrania piasku do celów budowlanych i późniejszym wypełnieniem go gruzem i fragmentami ceramiki naczyniowej. W rzucie poziomym miał kształt nieregularnego owalu o wymiarach 3,2 x 4,3 m. Oddalony o około 5,2 m od frontu posesji. Chronologia: XIV-XV/XVI w.

Ob. 59

Piwniczka – ziemianka. W rzucie poziomym kształt zbliżony do owalu o maksymalnych wymiarach 1,7 x 2,28 m. Od frontu działki oddalona o około 18,7 m. W trakcie eksploracji wydodrębiono 2 poziomy użytkowe – podłogi wykonane z drewna. Chronologia: XV-XVI w.

F. Literatura: Brzezowski i in. 1998; Goliński 1998; Guszpit, Limisiewicz 1998; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

33)

A. Ul. Ofiar Oświęcimskich 39 (21).

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera.

C. Parcelacja pierwotna – około połowy XIV w. Relikty kamienicy frontowej wskazują na zabudowę starszą niż na sąsiedniej parceli nr 37. W trakcie badań wykopaliskowych odsłonięto tylko część działki. Poza zasięgiem wykopu pozostała jej wschodnia część o szerokości około 25,7 m, częściowo rekonstruowana w oparciu o wymiary ściany frontowej kamienicy gotyckiej. Parcela ta mogła być szersza o około 7 m od strony zachodniej (szerokość działki nr 37, z którą mogła stanowić całość). Za taką hipotezą przemawiałaby obecność pierwotnych schodów do piwnicy w zachodniej ścianie budynku frontowego, która w okresie późniejszym wyznaczała granicę między tymi działkami. Wejście do piwnic budynku mogłoby znajdować się na sąsiedniej posesji w przypadku, gdy obie parcele od początku należały do jednego właściciela, czyli stanowiły jedność. Jak stwierdzono w opisie działki, starszy jest budynek frontowy zbudowany na parceli nr 39. Następnie, dopiero na wolnym obszarze (około 7 m) między budynkami nr 39 i 35 wzniesiono wąską, szczytowy budynek nr 37. Głębokość działki od ściany frontowej kamienicy gotyckiej do XIII-wiecznego muru międzymurza wynosi, około 31 m.

D. Najprawdopodobniej na posesji znajdowały się w średniowieczu dwa budynki przyfrontowe, usytuowane w stosunku do ulicy kalenicowo. Świadczą o tym wczesnonowożytne źródła ikonograficzne oraz, pośrednio, odnalezienie w obrębie posesji pozostałości dwóch wczesnonorenesansowych portali. W trakcie wykopalisk odsłonięto budynek zachodni. Była to dwutraktowa kamienica kalenicowa z wejściem do piwnicy od strony zachodniej. Na linii między traktem przednim a tylnym pierwotnie znajdował się główny XIII-wieczny mur obronny. W trakcie budowy kamienicy został on całkowicie rozebrany. Tylko w ścianie zachodniej zachował się niewielki jego fragment. Wymiary kamienicy wynosiły około 13,5 x 15,5 m. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że budynek ten miał niesymetryczny kształt. Ściana frontowa kamienicy biegła równolegle do ulicy, natomiast tylna równolegle do XIII-wiecznego muru międzymurza, stanowiącego jak przypuszczamy, południową granicę działki. Obie ściany usytuowane były więc względem siebie skośnie. Budowę tego budynku rozpoczęto od wzniesienia piwnicy traktu tylnego, usytuowanej równolegle do muru międzymurza. We wczesnej fazie renesansowej budynek ten uległ tylko niewielkiej korekcie na poziomie piwnic, polegającej na pogrubieniu ściany zachodniej traktu tylnego. Odkryte detale architektoniczne świadczą o jego bogatym wystroju. Domniemana kamienica wschodnia również zwrócona kalenicą do ulicy mogła, według części badaczy, zawierać w sobie basztę z XIII-wiecznego obwodu obronnego. Być może pierwotnie właśnie ta baszta była

najstarszym budynkiem mieszkalnym w obrębie posesji nr 39. O takim wykorzystaniu baszt po utracie przez nie funkcji obronnej mówią źródła historyczne. Relikty baszty odnaleziono w trakcie prac wykopaliskowych, przeprowadzonych w obrębie współczesnego skrzyżowania ulic Łaciarskiej i Ofiar Oświęcimskich.

E.

Ob. 44

Studnia wodociągowa. Oddalona o około 24 m od frontu działki. Na poziomie odkrycia obiekt rysował się jako prostokąt o wymiarach 2,0 x 2,75 m. Jego ściany wykonano z połowizn belek łączonych ze sobą na zrab. W tak utworzonej skrzyni umieszczono beczkę, złożoną z 21 klepek tworzących cembrowinę, z dnem zbudowanym z pięciu elementów. Chronologia: XV/XVI-XVI w.

Ob. 45

Piwniczka (?). Silnie zniszczona przez barokowe mury. Oddalona o około 25,7 m od frontu działki. Była to najprawdopodobniej niewielka piwniczka wkopana w budynek naziemny. W rzucie poziomym miała kształt wydłużonego owalu lub prostokąta o zaokrąglonych narożach i zachowanych wymiarach 0,65 x 1,55 m. Chronologia: 2. połowa XIII lub przełom XIII/XIV w.

Ob. 47 (76)

Budynek o konstrukcji szkieletowej. W obrębie wykopu odkryty częściowo. W rzucie miał kształt nieregularny, zbliżony do prostokąta, z dłuższą osią w kierunku północ-południe. Jego wymiary wynosiły ponad 3,6 x 4,2 m. Ściana południowa przylegała do XIII-wiecznego muru międzymurza, na którym wsparto najprawdopodobniej naziemną część budynku. Budynek zlokalizowano w odległości około 22,6 m od frontu działki, tuż przy jej wschodniej granicy. Być może był usytuowany ścianą szczytową do ul. Łaciarskiej, co jednak zwążywszy na jego fragmentaryczne odkrycie nie jest pewne. Chronologia: XV-XVI w.

Ob. 63

Piwnica. W rzucie poziomym miała kształt prostokąta o wymiarach 3,75 x 4,25 m. Usytuowana dłuższą osią na linii północ-południe. Ściany boczne obiektu najprawdopodobniej zbudowane w technice zrębowej. Jest to zapewne piwnica budynku o konstrukcji szachulcowej, oddalona o około 18,2 m od frontu działki. Chronologia: koniec XV lub przełom XV/XVI w.

Ob. 66

Jama budowlana (?). Zlokalizowana w odległości około 20,7 m od frontu działki. Zarys obiektu zbliżony do prostokąta o wymiarach 1,22 x 1,3 m. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 67

Piwniczka (?). Zlokalizowana w odległości około 17,6 m od frontu działki. W rzucie poziomym kształt owalny o wymiarach 2,2 x 2,3 m, w przekroju zaś kształt wannowaty. Chronologia: 2. połowa XIII-XIV w.

Ob. 68

Wodociąg ceramiczny. Uchwycony na długości 1,5 m i oddalony o około 21 m od frontu działki. Jego początek zlokalizowano we wschodniej części posesji. Biegł w kierunku południowym, gdzie został zniszczony przez mur barokowego budynku. Najprawdopodobniej doprowadzał wodę do studni wodociągowej oznaczonej jako ob. 44. Chronologia: Ceramika naczyńowa znaleziona we wkopie pod wodociąg pochodzi z 2. połowy XIII i XIV w., zatem można go datować najpóźniej na wiek XIV.

Ob. 71

Negatyw legara podłogowego o wymiarach 0,7 x 1,8 m. Znajdował się w odległości około 14,5 m od frontu działki, między opisanymi poniżej negatywami dwóch słupów (ob. 72 i 75), pod posadzką w piwnicy tylnego traktu kamienicy frontowej. Wraz ze wspomnianymi słupami może być pozostałością piwnicy niewielkiego budynku o konstrukcji słupowej (szkieletowej) starszego niż kamienica, który znajdował się na południe od głównego muru obronnego, na terenie międzymurza. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 72

Negatyw słupa, jego partia spagowa. W rzucie poziomym miał kształt prostokąta o wymiarach 0,3 x 0,35 m. Wraz z ob. nr 71 i 75 jest on najprawdopodobniej pozostałością niewielkiego budynku słupowego. Zlokalizowany około 14 m od frontu działki.

Ob. 75

Negatyw słupa. W rzucie poziomym okrągły, o średnicy około 0,3 m. Przypuszczalnie był to słup nośny budynku szkieletowego (patrz

opis ob. 71 i 72) lub element, na którym wspierały się belki przyciesiowe budynku szachulcowego. Zlokalizowany w odległości około 14 m od frontu działki.

F. Literatura: Brzezowski i in. 1998; Goliński 1998; Guszpit, Limisiewicz 1998; Limisiewicz 1998; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

34)

A. Ul. Łaciarska 62.

B. Plany Weinerja, Meriana, ABmW – bez sygnatury (plan sekcyjny).

C. Parcelacja pierwotna – pierwotnie teren ten stanowił niższy taras międzymurza XIII-wiecznego obwodu obronnego. Jego południową granicę wyznaczał mur kurtynowy, zlokalizowany w północnej skarpie fosy miejskiej, bądź też krawędź fosy (między tymi dwiema konstrukcjami znajdował się pas ziemi o szerokości około 2 m). Wraz z wybudowaniem nowego obwodu obronnego (około 1340 r.) teren międzymurza stracił swoje militarne znaczenie. Taras północny został włączony w obręb działek ulokowanych frontem do ul. Ofiar Oświęcimskich, natomiast w obrębie tarasu południowego znalazł się wąski pas ziemi (około 15 m) między fosą miejską a leżącą na północ od niego suchą fosą (również o metryce XIII-wiecznej). Utrata znaczenia militarnego około połowy XIV w. spowodowała zniwelowanie suchej fosy i przekształcenie jej w ulicę (zaułek), w obrębie której ulokowano jedną z nitek wodociągu miejskiego (doprowadzającego wodę w okolice bramy Świdnickiej z ujęcia wody przy Młynie Kacerskim). Tak ograniczony teren, będący własnością miasta, został najprawdopodobniej rozparcelowany po połowie XIV w. Z powodu braku miejsca nie wydzielono pełnych działek mieszczańskich (w potocznym rozumieniu tego terminu). Powstały tam tylko budynki mieszkalne bez zaplecza bądź też z zapleczem ograniczonym do minimum. O istnieniu na tym terenie budownictwa murowanego w późnym średniowieczu i okresie wczesnonowożytnym dowodnie mówią źródła archeologiczne, oraz (pośrednio) wczesnonowożytne źródła kartograficzne. Ze źródeł pisanych wiemy też, że około roku 1480 znajdowały się tam oficyny, ogrody i rynsztoki. W trakcie prac wykopaliskowych teren ten odsłonięto na głębokości około 53 m. Możliwe było wydzielenie dwu odrębnych parceli I i II. Dla ułatwienia orientacji w podstawowym materiale źródłowym, autor używa numeracji rzymskiej, jak to zostało przedstawione w sprawozdaniu z badań archeologiczno-architektonicznych. Przy czym parceli I odpowiadać będzie opis budynku nr I, zaś budynki II, III i IV umieszczone na parceli II. Za takim podziałem przestrzeni przemawiają poniższe fakty.

Parcela I.

W linii północ-południe to około 13-15 m., zaś w linii wschód-zachód 19,7 m (szerokość budynku wczesnonawojowego). Być może teren na zachód od wspomnianego budynku również należał do omawianej parceli. Sugeruje to aneks dobudowany od strony zachodniej.

D. Budynek I. Gotycki, początkowo niepodpiwniczony, z południową ścianą posadowioną na opisanym wyżej XIII-wiecznym murze. Pozostałe ściany oparte na fundamentach filarowo-łękowych. W późnym średniowieczu wykonano gotyckie podpiwniczenie pod zachodnią częścią budynku. Wymiary budowli wynosiły 5,2 x 9,1 m. W fazie wczesnonawojowej budynek gotycki został powiększony w kierunku zachodnim i północnym i osiągnął długość 19,7, a szerokość 11,0 m. Powstało w ten sposób założenie trójpasmowe, dwutraktowe, zwrócone kalenicą w stronę opisanego wyżej zaułka, wypełniające prawie całą przestrzeń między murem obronnym a dawną suchą fosą. Wejście do piwnic znajdowało się od strony północnej. W części południowej budynku znaleziono niewielkie fragmenty ścian, zbudowanych prostopadłe do niego. Są one interpretowane jako pozostałość oficyny.

E.

Ob. 96

Wkop budowlany pozostały po rozebranej ścianie wewnętrznej podziału piwnicy, odnaleziony pod posadzką piwnicy w południowo-zachodnim narożu budynku renesansowego. Chronologia: W zasypisku obiektu znaleziono 2 fragmenty ceramiki z XIV-XV w., jednak jego chronologia jest najprawdopodobniej młodsza.

F. Literatura: Brzezowski i in. 1998; Goliński 1998; Guszpit, Limisiewicz 1998; Limisiewicz 1998; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

Parcela II.

Zajmowała część terenu na wschód od parceli I. Jej wymiary w linii północ-południe to około 15 m, zaś w linii wschód-zachód około 31,5 m.

D. Śladem najstarszego założenia murowanego są pozostałości budynku gotyckiego, zachowanego w formie fundamentu filarowo-łukowego. Podobnie jak budynek I, opierał się on swoją południową ścianą na XIII-wiecznym murze kurtynowym. Z zachowanych reliktów wiemy, że jego długość na linii wschód-zachód wynosiła 7,5 m. W fazie wczesnorenesansowej budynek rozbudowano w kierunku wschodnim. We wstępnym etapie prac zamurowano arkady fundamentu filarowo-łukowego i założono przy nim ławy pod sklepienie piwnicy. Budynek wczesnorenesansowy był dwudzielny, jednotraktowy, w części zachodniej podpiwniczony, z wejściem do piwnicy od strony północnej. Założony na planie nieregularnego czworoboku, miał w linii wschód-zachód długość 9,7-11,5 m, zaś jego szerokość wynosiła około 8,6 m. Odległość między budynkami I i II wynosiła 19,4 m. Teren zawarty między nimi, po początkowym okresie użytkowania jako zaplecze budynku II (w jego fazie gotyckiej), również zabudowano. W jego zachodniej części wzniesiono kolejny budynek gotycki, którego południową ścianę również oparto na murze kurtynowym. W trakcie badań terenowych udało się wyróżnić dwie fazy budowy kamienicy. W fazie pierwszej, z której pozostał fragment fundamentu filarowo-łukowego, miała ona około 8 m długości w linii północ-południe. Następnie została rozbudowana w kierunku północnym o drugi trakt. Z tego założenia zachowały się jedynie filary fundamentowe. Jego długość w linii północ-południe wynosiła około 15 m, a szerokość, mierzona w oparciu o północną ścianę 13 m. Być może postawienie drugiego budynku gotyckiego jest wynikiem podziału działki II na dwie parcele. Ostatni budynek wczesnorenesansowy również opierał się jedną ścianą o mur kurtynowy. Pozostałe ściany spoczywały na fundamencie filarowo-łukowym. W oparciu o zachowane reliktów wiemy, że przylegał do budynku II (w jego fazie wczesnorenesansowej) od strony zachodniej, a jego szerokość w linii wschód-zachód wynosiła około 9,4 m. Budynek ten zamykał okres zabudowy południowej strony nieistniejącej uliczki (zaułku).

E.

Ob. 35

Dół kloaczny. Obiekt zbudowano na planie kwadratu o boku 2,62 m i wstawiono do niego drewnianą konstrukcję o wymiarach 2,1 x 2,2 m. Od południowego-wschodniego narożnika odchodziła drewniana rura, odprowadzająca nieczystości do fosy miejskiej. Rurę tę zamontowano po przekuciu otworu w murze XIII-wiecznym i wymurowaniu na południe od niego wczesnorenesansowego rynsztoku. Obiekt ten należy rozpatrywać razem z budynkiem II, od którego jest oddalony o około 6,7 m w kierunku zachodnim. Na podstawie odkrytej ceramiki i reliktów murowanych, czas powstania dołu kloaczego określono na 2. połowę XV w., a czas użytkowania do początków XVI w., kiedy to na jego miejscu postawiono wczesnorenesansowy budynek IV. Rura spustowa i towarzyszący jej rynsztok powstały prawdopodobnie w renesansowej fazie realizacji budynku II.

Ob. 36

Wkop budowlany (?). Na poziomie odkrycia rysował się jako prostokąt o wymiarach 0,50 x 1,55 m. W przekroju miał pionowe ściany i płaskie dno. Funkcja i chronologia nie jest do końca jasna.

Ob. 37

Studnia czerpalna. Zbudowana we wkopie o zachowanych wymiarach 1,5 x 2,45 m. Do momentu odkrycia przetrwała cembrowina i podwójna rama rozporowa. Ściana wschodnia, jedyna zachowana w całości, miała 1,8 m długości. Chronologia: Na podstawie znalezionej ceramiki naczyńowej czas powstania studni można określić na XIV/XV w. Z chwilą budowy późnogotyckiego budynku III zaprzestano jej użytkowania.

Ob. 97

Dół kloaczny. W obrębie wykopu odkryty częściowo. W rzucie poziomym miał kształt prostokąta o wymiarach 1,4 x 1,45 m. Ściany obiektu zbudowano z dranic ułożonych poziomo na sztorc i związanych w narożach na zrąb, z zachowaniem ostatków. Znajdował się na bezpośrednim zapleczu późnogotyckiego budynku III, w odległości około 0,5 m od jego ściany południowej. Południowa krawędź obiektu dochodziła do fosy miejskiej. Chronologia: Wyniki analizy dendrologicznej pozwoliły ustalić czas powstania kloaki na lata przy-

padające bezpośrednio po roku 1449, natomiast okres zniszczenia obiektu można określić na podstawie ceramiki znalezionej w jego zasypisku na przełom XV i XVI w.

Ob. 98

Dół kloaczny. Odkryty fragmentarycznie, zachowana część w rzucie poziomym miała kształt prostokąta o wymiarach 1,25 x 2,25 m. Konstrukcję ścian obiektu wykonano z dranic, związanych ze sobą na zrąb z zachowaniem ostatków. Znajdował się w bezpośrednim sąsiedztwie budynku III – w odległości około 0,7 m na południe od niego, a jego południowa krawędź dochodziła do nadbrzeża fosy miejskiej. Datowanie dendrologiczne pozwala określić czas powstania obiektu na krótko przed rokiem 1519, natomiast ceramika odkryta w jego wypełnisku jest typowa dla XV/XVI i 1. połowy XVI w. Najprawdopodobniej obiekt ten wybudowano po zaprzestaniu użytkowania starszej kloaki – ob. 97.

Ob. 102

Dół kloaczny. W rzucie miał kształt prostokąta o wymiarach co najmniej 0,8 x 1,1 m. Ściany obiektu zachowane fragmentarycznie, wykonane z dranic. Położony w odległości około 0,5 m na południe od budynku IV. Chronologia: XV/XVI-XVI w.

F. Literatura: Brzezowski i in. 1998; Goliński 1998; Guszpit, Limisiewicz 1998; Limisiewicz 1998; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

35)

A. Ul. Wierzbowa 2.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – teczka 4737, oraz bez sygnatury.

C. Parcelacja pierwotna najprawdopodobniej nastąpiła w latach 40. XIV w., tzn. po zakończeniu budowy zewnętrznego pasa umocnień. Za takim datowaniem rozmiernienia tej parceli przemawia pośrednio źródło pisane (mowa jest w nich o parcelach położonych za kościołem św. Marii Egipcjanki – dzisiaj św. Krzysztofa), zaś bezpośrednim dowodem intensyfikacji procesów osadniczych są wyniki badań archeologicznych (patrz opis odkrytych obiektów archeologicznych). W trakcie badań terenowych przebadano południową część parceli na odcinku około 9 m w strefie frontowej i 7 m w tylnej, zaś głębokość, do jakiej odsłonięto parcelę wynosiła około 37 m. W tylnej części działki, równoległe do jej frontu, odkryto piwnicę dużego budynku. Takie założenia spotyka się zwykle w najbardziej oddalonych od frontu części działki mieszczańskich, więc głębokość działki nie była najprawdopodobniej wiele większa.

D. Budynek przyfrontowy. Budowa kamienicy czynszowej w 1865 r. w sposób całkowity zniszczyła starszą zabudowę. Na planie Weinera w miejscu domniemanej starszej kamienicy przedstawiono budynek skierowany ścianą szczytową do ulicy (tak jak na dwóch sąsiednich parcelach, odkrytych w trakcie prac wykopaliskowych). Najprawdopodobniej był to dom zbudowany w konstrukcji szkieletowej. Na planie Meriana widać niewielki budynek, zbudowany na planie zbliżonym do kwadratu i usytuowany kalenicowo w stosunku do ulicy. Identyfikacja układu domu widoczny jest na planie Wenera. Jedynym śladem budynku starszego niż XIX-wieczna kamienica mógłby być ewentualnie ob. 2 (patrz opis obiektów), będący, zdaniem autora, pozostałością wkopu fundamentowego. Czas powstania tego obiektu określono na podstawie materiału ceramicznego na przełom XIV i XV w.

E.

Ob.1 (1)

Piwnica budynku. W obrębie sektora zachowana częściowo. Jej część południowa wchodziła pod mur rozdzielający posesję nr 2 i 3. Po drugiej stronie muru udało się odnaleźć jej zamknięcie. Od frontu działki (mierzonego od ściany frontowej XIX-wiecznej kamienicy) dzieli ją około 33 m. Przypuszczalnie była ona zlokalizowana w krańcowej części posesji. W rzucie poziomym rysowała się jako prostokątne zaciemnienie o wymiarach około 1,9 x 4,0 m, z dłuższą osią na linii północ-południe, usytuowane równoległe do ul. Wierzbowej. Wypełnisko składało się z próchnicy przemieszanej z węglami drzewnymi i gruzem szachulcowym. W profilu miała kształt prostokąta i głębokość około 1,6 m, zaś wkop pod konstrukcję drewnianą miał kształt nieckowaty. Ze względu na dużą ilość gruzu szachulcowego można sądzić, że budynek zbudowano w konstrukcji szkieletowej, z szachulcowym wypełnieniem ścian. Chronologia: XIV-przełom XV w.

Ob. 2 (1)

Jama zasobowa. Odkryta fragmentarycznie. Znajdowała się w odległości 30 m od frontu działki. W rzucie poziomym miała kształt prostokąta o wymiarach przynajmniej 2,6 x 2,85 m, z dłuższą osią na linii północ-południe, w profilu zaś kształt lejowaty z prostokątną częścią przydenną. Chronologia: XIV-początek XV w.

Ob. 1 (2)

Jama garbarska. Od frontu działki oddalona o około 21,4 m. W rzucie poziomym miała kształt okręgu o średnicy 0,9 m (z wkopem 1,55 m). We wkopie znajdowała się beczka o wysokości co najmniej 1,3 m, wypełniona dużą ilością próchnicy zawierającej ścinki drewna i kory przy dnie. Chronologia: XIII/XIV-początek XV w.

Ob. 3 (2)

Jama gospodarcza (dół na warzywa?). W rzucie poziomym miała kształt nieregularny, w znacznym stopniu zniszczony przez młodsze mury i wkopy pod nie, a w profilu rysowała się jako płytka niecka o płaskim dnie z łukowato opadającymi ku niemu ścianami o maksymalnej głębokości 0,32 m. Zachowane wymiary to co najmniej 1,8 x 2,55 m (w linii północ-południe). Od frontu działki obiekt oddalony był o około 17,6 m. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 1 (3)

Magazyn produktów żywnościowych (?). W trakcie prac terenowych uchwyciono spagową partię beczki, wstawionej asymetrycznie do wkopu. Od frontu działki oddalona była o około 17,5 m. Na poziomie odkrycia miała zarys okręgu o średnicy 1,18 m. W profilu jawiła się jako niecka o prawie pionowych ściankach i maksymalnej głęb. 0,4 m. Chronologia: przełom XIV i XV w.

Ob. 1 (4)

Jama garbarska. Do prostokątnego wkopu o wymiarach około 1,35 x 1,5 m (oś północ-południe) wstawiono beczkę o średnicy około 1,25 m, zachowaną do wysokości 0,8 m. W partii spagowej zalegała warstwa ścinków drewna i kory. Od frontu działki obiekt oddalony był o około 6 m. Chronologia: XV-XVI w.

Ob. 2 (4)

Wkop fundamentowy (?). Częściowo zniszczony przez wkop pod młodszy mur – rów o nieregularnych krawędziach, nieckowato zagłębiony w piaski calcowe. Zachowana długość ob. to 3,4 m, szerokość około 0,6 m. Od frontu działki wkop był oddalony o około 12,5 m. Próchnica z dużą ilością węgla drzewnego i grudkami gruzu szachulcowego w wypełniku może świadczyć o istnieniu w jego okolicy pogorzelska budynku szachulcowego. Z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że obiekt ten powstał jako rów fundamentowy budynku szachulcowego. Po pożarze budynek rozebrano, również w partii fundamentu, a następnie zasypano rów materiałem z pogorzelska. Chronologia: przełom XIV i XV w.

Ob. III (4)

Dół kloaczny. Zarys obiektu wyznaczała częściowo spróchniała konstrukcja drewniana w kształcie prostokąta o wymiarach 1,15 x 2,1 m, z dłuższą osią na linii wschód-zachód. W przekroju obiekt miał kształt prostokątny o głębokości 2,0 m. Od frontu działki oddalony był o około 14 m. Chronologia: XV-XVI w.

F. Literatura: Babij i in. 2001; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

36)

A. Ul. Wierzbowa 3.

B. Plany Weinera, Meriana, Wernera. ABmW – teczka 4737, oraz bez sygnatury.

C. Parcelacja pierwotna – około połowy XIV w. Najprawdopodobniej parcelacja tego terenu nastąpiła po roku 1340 (patrz opis parcelacji działki Wierzbowa 2). Według autora niniejszego opracowania parcela ta wraz z sąsiednią działką Wierzbowa 4 stanowiła pierwotnie jedną całość. W okresie wczesnonowożytnym duża parcela została podzielona na dwie mniejsze. Dodatkowo, około roku 1780, tylna część działki nr 4 została przyłączona do działki nr 3 (dokładny opis działki pierwotnej i proces jej rozpadu w opisie działki nr 4). W oparciu o szerokość frontowej ściany kamienicy wczesnonośnawskiej określono szerokość działki na około 10–10,5 m, zaś jej głębokość na około 37 m (po podziale działki pierwotnej w okresie wczesnonowożytnym).

D. Budynek przyfrontowy. Częściowo zachowane relikty kamienicy wczesnonośnawskiej. Odkryto ścianę północną i fragment po-

łudniowej, oparte na fundamencie liniowym. W ścianie północnej zachowały się fragmentarycznie odsadzki dla sklepienia kolebkowego piwnicy. Ściana zachodnia – arkadowa, o dwóch częściowo zachowanych przęsłach. Pod pierwszym z nich – północnym, znajdowało się wejście do piwnicy szerokie na około 1,2 m, usytuowane od podwórza. Kamienicę zbudowano na planie prostokąta o wymiarach około 10-10,5 x 15 m i ustawiono ścianą szczytową do ulicy. Tak posadowiony budynek przedstawiają plany Weinera, Meriana i Wernera.

E.

Ob. 1 (1)

Jama gospodarcza. Na poziomie odkrycia zarysowała się jako prostokąt o wymiarach 1,1 x 1,3 m, z dłuższą osią na linii wschód-zachód. Ściany zbudowano z desek ustawionych pionowo we wkopie. W profilu obiekt miał kształt niecki zbliżonej do półkola. W oparciu o ścianę kamienicy nowożytniej (ściana kamienicy wczesnonośnawskiej nie zachowała się) od frontu działki oddalony był o około 34 m. W wypełniku obiektu znaleziono liczne tygle odlewnicze, co pozwoliło ustalić jego chronologię na XIV w.

Ob. 1 (2)

Piwniczka. Zachowana fragmentarycznie. Oddalona o około 31 m od frontu działki. W rzucie poziomym miała zarys prostokąta o wymiarach co najmniej 1,8 x 2,2 m, z dłuższą osią na linii wschód-zachód. W profilu miała prostokątny kształt. Dno było wyłożone drewnianą podłogą z desek ułożonych w linii wschód-zachód. W wypełniku zalegały tygle odlewnicze i półfabrykaty przedmiotów brązowych, co może sugerować związek tego obiektu z produkcją odlewniczą. Chronologia: XIV-początek XV w.

Ob. 1a (2)

Dół kloaczny. Częściowo niszczył ob. 1. Znajdował się w odległości około 29 m od frontu działki. Zbliżony do prostokąta kształt w rzucie poziomym wyznaczała drewniana konstrukcja o wymiarach 1,9 x 2,4 m (z dłuższą osią na linii wschód-zachód). Konstrukcja ścian wykonana w technice wieńcowej, z łączeniem ścian na zrąb, bez zachowania ostatków. W wypełniku znaleziono przedmioty wykonane z brązu (naparstki i szpile) oraz ceramikę naczyniową. Chronologia: XV-początek XVI w.

Ob. 2 (7)

Niewielka piwniczka. Silnie zniszczona przez młodszą kłoaę. Od frontu działki oddalona o około 34 m. Zachowany fragment rysował się jako prostokąt o wymiarach przynajmniej 1,0 x 1,7 m. Jego granicę wyznaczały smugi przegniłego drewna. W profilu miała kształt półkolistej niecki. Dno piwniczki najprawdopodobniej wyłożone było drewnem. Chronologia: XIV-początek XV w.

Ob. 1 (8)

Uwaga: obiekt ten mógł powstać przed okresem parcelacji.

Piwniczka. Znajdowała się w odległości około 26,5 m od frontu działki. Na poziomie odkrycia miała kształt kwadratu o boku 1,5 m, którego zarys wyznaczały smugi rozłożonego drewna – ślad po konstrukcji ścian. W przekroju obiekt miał kształt prostokątny, zaś jego dno było płaskie. Chronologia: 2. połowa XIII w.

Ob. 1 (9)

Studnia czerpalna. Od frontu działki oddalona o około 26,5 m. W rzucie poziomym miała kształt prostokąta o maksymalnych wymiarach (wraz z wkopem) 2,7 x 3,0 m, z dłuższą osią na linii wschód-zachód. Konstrukcja drewniana (podwójna rama), zachowana w części spagowej, jest typowa dla studni późnośredniowiecznych. Chronologia: XIV-XV w.

F. Literatura: Babij i in. 2001; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

37)

A. Ul. Wierzbowa 4.

B. Plany Weinera, Meriana, Wernera. ABmW – teczka 4737, oraz bez sygnatury.

C. Parcelacja pierwotna – podobnie jak sąsiednie parcele około połowy XIV w. (po roku 1340?). Wraz z sąsiednią parcelą nr 3 stanowiły, jak sądzi autor opracowania, pierwotnie jedną całość. Podczas budowy kamienicy późnogotyckiej pozostawiono strzępia od strony północnej, co świadczyłoby o planowanej rozbudowie budynku w tym kierunku (czyli już w obrębie parceli nr 3). Obiekty archeologiczne, odkryte na zapleczu działek nr 3 i 4, pozwalają wysnuć

wniosek o niezbyt intensywnym wykorzystaniu tego terenu do czasu podziału działki pierwotnej na dwie parcele. Dopiero w XVI w. jednocześnie pojawiają się dwa duże doły kloaczne, po jednym dla każdej z działek. Brak w okresie wcześniejszym obiektów spełniających te same funkcje może świadczyć o tym, że przed XV/XVI stuleciem nie istniały jeszcze dwie parcele. Pierwotna parcela, z której wydzielono później działki nr 3 i 4, miała najprawdopodobniej około 16 m szerokości i być może 37 m głębokości. Po podziale na dwie parcele działka nr 4 uzyskała kształt wąskiego prostokąta szerokości około 7 m (szerokość parceli nieznacznie przekraczała szerokość kamienicy późnogotyckiej, patrz opis budynku frontowego) i pierwotnej głębokości około 37 m. Tylne części działki ulegała dalszym przemianom własnościowym. Nie znamy dokładnego czasu jej częściowego przyłączenia do działki nr 3. Z pewnością nastąpiło to po roku 1780, kiedy na parceli nr 3, w miejscu kamienicy wczesnorenansowej, zbudowano budynek wczesnoklasycystyczny i wykorzystano zaplecze działki nr 4 na postawienie oficyny należącej do tego budynku.

D. Budynek przyfrontowy. Kamienica powstała w późnym średniowieczu jako niewielkie założenie na planie prostokąta o wymiarach około 4,5 x 6,0 m, jednoprzestrzenne, podpiwniczone, sklepione. Budynek ustawiony był ścianą szczytową do ulicy. W strefie narożnika północno-zachodniego zostawiono strzępia w kierunku północnym, co może świadczyć o planowanej rozbudowie. Na podstawie planu Weinera można przypuszczać, że ta skromna budowla posiadała trakt tylny zbudowany w mniej trwałej konstrukcji szkieletowej. Przedstawiono tam kamienicę szczytową o ścianach kalenicowych znacznej długości. Przypuszczenia o trakcie tylnym nie udało się jednak potwierdzić podczas prac wykopaliskowych.

E.

Ob. 3 (7)

Jama zasobowa (jej część spągowa). Płytki niecka, w rzucie poziomym kształtem zbliżona do prostokąta o wymiarach 1,05 x 1,2 m, z dłuższą osią na linii północ-południe. Oddalona od frontu działki (od ściany frontowej kamienicy gotyckiej) o około 35,5 m. Chronologia: XV w.

Ob. 4 (7)

Piwnica. Zarys obiektu na poziomie odkrycia wyznaczały smugi próchnicy, pochodzące z rozłożonych ścian obiektu. W rzucie poziomym kształt prostokątny o wymiarach 2,1 x 3,1 m, z dłuższą osią na linii wschód-zachód. Od frontu działki oddalony o około 30 m. Funkcja obiektu wskazuje na istnienie w XV-XVI w. podpiwniczonego budynku żatynnego na posesji nr 4. W jego wypełnisku znaleziono bogato zdobione kafle późnogotyckie. Chronologia: XV-XVI w.

Ob. 1 (2)

Piwniczka. Najprawdopodobniej wolno stojąca, służąca do celów magazynowych. Od frontu działki oddalona o około 21,5 m. Na poziomie odkrycia miała kształt trapezu o wymiarach 1,4-1,6 x 1,6 m, którego zarys wyznaczała smuga próchnicy, pochodząca z rozłożonej konstrukcji ścian obiektu. W profilu kształt zbliżony do prostokąta, o łukowatym przebiegu ścian, z dnem wymoszczonym drewnem. Chronologia: przełom XV i XVI w.

Ob. 2 (2)

Uwaga: być może obiekt powstał przed parcelacją pierwotną.

Jama zasobowa (?). Położona w odległości około 13,5 m od frontu działki. W rzucie poziomym rysowała się jako prostokąt o zaokrąglonych narożach i wymiarach 0,65 x 1,5 m, zorientowany według stron świata (skośnie do linii granicznych parcel). W przekroju kształt nieckowaty. Chronologia: koniec XIII-XIV w.

F. Literatura: Babij i in. 2001; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

38)

A. Ul. Biskupia 15.

B. Plany Weinera, Meriana, Wernera. ABmW – plan sekcynny z 1924 r. (bez sygnatury).

C. Parcelacja pierwotna – zapewne około połowy XIII w. Pośrednio może o tym świadczyć duża ilość obiektów z XIII w., odkrytych w części tylnej działki, związanych z intensyfikacją zasiedlenia. Pierwotnych rozmiarów parceli nie znamy. Biorąc pod uwagę szerokość kamienicy gotyckiej, zbudowanej w części frontowej parceli, mogła być ona w XV w. szeroka na około 7,5 m. W trakcie badań wykopaliskowych działkę tę odsłonięto na głębokość około 24,5 m

(licząc od ściany frontowej kamienicy gotyckiej), co jednak nie stanowiło jej całkowitej głębokości. Obiekty archeologiczne wchodziły w zachodnią ścianę wykopu. W okresie nowożytnym z zaplecza parceli wydzielono odrębną działkę, frontem skierowaną do ul. Kaznodziejskiej. Na planie sekcynnym z 1924 r. figuruje ona pod nr 3 i zajmuje całą niezabudowaną przestrzeń na tyłach kamienicy gotyckiej.

D. Budynek przyfrontowy. Kamienica gotycka, założona na planie prostokąta o wymiarach 7,5 x 19,5 m, dwutraktowa. Oba trakty podpiwniczone. Do ul. Biskupiej zwrócona ścianą szczytową. Powstała z wykorzystaniem północnej ściany gotyckiej kamienicy nr 16. W fazie renesansowej budynek przeszedł przebudowę, mającą na celu wzmocnienie partii fundamentów, co wiązało się najprawdopodobniej z budową dodatkowych kondygnacji.

E.

Ob. 1(1)

Piwniczka – magazyn. Od frontu działki oddalona o około 5 m. Na poziomie odkrycia miała kształt kwadratu o boku 1,8 m. Ściany czworobocznej konstrukcji (o wymiarach 1,6 x 1,6 m) zbudowane z desek. Funkcję podłogi pełnił drewniany podest, podobny do współczesnej palety transportowej. Chronologia: 2. połowa XIII w.

Ob. 2(1)

Magazyn gliny. Skrzynia drewniana o wymiarach 0,44 x 1,26 m, zbudowana z desek, umieszczona w uprzednio wykopanej jamie. W wypełnisku obiektu zalegała spiaszczona glina. Od frontu działki oddalona o około 5 m. Chronologia: 2. połowa XIII w.

Ob. 3(1)

Jama o bliżej nieokreślonej funkcji (śmietnikowa?). Od frontu działki oddalona o około 6,25 m. W rzucie poziomym prostokątna o wymiarach 0,46 x 1,06 m, w przekroju owalna o półokrągłym dnie. Chronologia: 2. połowa XIII w.

Ob. 4(1)

Dół po wybranym piasku (?). Od frontu działki oddalony o około 1 m. Owalna jama wkopana w całec o wymiarach 0,48-0,96 x 1,54 m. W profilu przekrój zbliżony do półkola. Chronologia: 2. połowa XIII w.

Ob. 6(1)

Jama po wybranym piasku (?), odsłonięta w odległości około 2,5 m od frontu działki, w obrębie sektora znajdowała się zapewne jej połowa, reszta była zniszczona przez mur kamienicy. W rzucie poziomym miała kształt połowy owalu o wymiarach 0,6 x 1,02 m. Chronologia: 2. połowa XIII-1. połowa XIV w.

Ob. 7(1)

Jama po wybranym piasku. Wkopana w piaski calcowe, owalna, o maksymalnych wymiarach 0,62 x 1,1 m. W przekroju pionowym miała kształt workowaty o prawie pionowych ścianach, bez śladów konstrukcji (szalunku). Chronologia: XV-XVI w.

Ob. 1(2)

Przydenna część budynku (piwnica?). W obrębie sektora obiekt zachowany fragmentarycznie, w postaci prostokąta o wymiarach 2,2 (wschód-zachód) x 3,6 m (północ-południe). Brak śladów po drewnianych konstrukcjach ścian i dna obiektu. Od frontu działki oddalony o około 12,5 m. Chronologia: połowa XIII w.

Ob. 3(2)

Dół po wybranym piasku. Wtórnie zasypany gruzem ceglany. W rzucie poziomym owalny, o wymiarach 0,6 x 1,18 m. Od frontu działki oddalony o około 17,5 m. Chronologia: 2. połowa XIII-1. połowa XIV w.

Ob. 4(2)

Piwniczka – ziemianka (?). W obrębie wykopu odkryta fragmentarycznie. Od frontu działki oddalona o około 18,8 m. Zachowała się jedna ze ścian obiektu, zbudowana z belek o grubości 0,10 m. Chronologia: 2. połowa XIII w.

Ob. 1 (sektor 1 z posesji Kaznodziejska 3)

Odkryty fragmentarycznie. Od frontu działki oddalony o około 21 m. Pierwotnie obiekt w rzucie poziomym miał kształt prostokąta o wymiarach 1,2 (pełna szerokość w linii północ-południe) x o najmniej 2,2 m. Ściany obiektu zbudowano najprawdopodobniej w konstrukcji plecionkowej (na pewno ścianę południową). W obrębie pozostałych ścian nie odnaleziono śladów konstrukcji drewnianej. Wypełnisko obiektu składało się z naprzemianległych warstw mierzwy i piasku, który pełnił najprawdopodobniej funkcję izolacyjną. Mierzwa znaleziona w obiekcie była, zdaniem autorów sprawozda-

nia konserwatorskiego, pochodzenia zwierzęcego. Z tego też względu przypisano obiektowi funkcję gospodarczą, ze wskazaniem na możliwość trzymania w tym miejscu zwierząt hodowlanych. Chronologia: połowa XIII w.

Uwaga: Tak duża ilość mierzwy rzeczywiście może wskazywać na hodowlę zwierząt w najbliższej okolicy, jednak zdaniem autora mamy do czynienia z jamą śmietniskową, której głównym celem było magazynowanie nadmiaru mierzwy.

Ob. 2 (sekt. 1, Kaznodziejska 3)

Funkcja nieokreślona, być może jest to – podobnie jak ob. 1 – pozostałość jamy śmietniskowej. W obrębie wykopu znajdował się fragment obiektu w kształcie wycinka koła o cięciwie 1,1 m. Brak śladów konstrukcji drewnianych. Obiekt jest młodszy od ob. 1 (przecina go). W przekroju miał kształt nieckowaty. Od frontu działki oddalony o około 23 m. Chronologia: 2.-3. ćwierć XIII w.

Ob. 5/1 (sekt. 1 i 2, Kaznodziejska 3)

Chłodnia – magazyn. Obiekt zachowany w większej części w obrębie sektora 1. Przecinał go mur rozdzielający sektory 1 i 2. Od frontu działki oddalony o około 22,25 m. Miał kształt prostokąta o wymiarach 1,8 (oś wschód-zachód) x 3,0 m. Ściany równe, lekko zwężające się w kierunku dna. Tuż przy dnie znajdowała się rama drewniana, stanowiąca przydenną część konstrukcji ścian obiektu. Chronologia: 2. połowa XIII-1. połowa XIV w.

Uwaga: Obiekt ten jest zapewne pozostałością wolno stojącej ziemianki, bądź też piwnicy budynku naziemnego. Przemawia za tym przede wszystkim jego rozmiar. Interpretacja taka nie wyklucza oczywiście funkcji magazynowej obiektu, wskazanej przez odkrywców.

Ob. 6 (sektor 1, Kaznodziejska 3)

Magazyn gliny. Obiekt zachowany częściowo, zniszczony w partii południowej przez ob. 5. Część zachodnia znajdowała się poza wykopem. W rzucie poziomym miał kształt trapezowaty o wymiarach 0,66-0,8 x 2,04 m (oś wschód-zachód). Na dnie obiektu, w obrębie drewnianej skrzyni, po której zachowały się smużki próchnicy, leżała surowa glina. Chronologia: 2. połowa XIII w.

F. Literatura: Bykowski i in. 2000a; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

39)

A. Ul. Biskupia 16.

B. Plany Weinera, Meriana, Wernera. ABmW – plan sekcynny z 1924 r. (bez sygnatury).

C. Parcelacja pierwotna – połowa XIII w. (?). Pierwotny rozmiar działki lokacyjnej nie jest nam znany. W oparciu o wymiary ściany frontowej kamienicy gotyckiej szerokość działki w późnym średniowieczu wynosiła około 6,5 m. W trakcie prac wykopaliskowych parcie odkryto na głębokość około 24,5 m. Najprawdopodobniej nie jest to jednak jej głębokość całkowita. Świadczą o tym obiekty znalezione tuż przy zachodniej skarpie wykopu (częściowo pod nią). W okresie nowożytnym, podobnie jak na sąsiedniej posesji nr 15, z części tylnej posesji wydzielona została działka nr 3 przy ul. Kaznodziejskiej.

D. Budynek przyfrontowy – kamienica gotycka. Założenie na planie prostokąta, o wymiarach 6,5 x 19,5 m, dwutraktowe, podpiwniczone w obu traktach, kryte początkowo zapewne stropem drewnianym. W drugiej fazie budowlanej piwnice zostały przesklepione. W fazie renesansowej pogłębiono budynek o trakt tylny. W stosunku do ulicy Biskupiej usytuowany ścianą szczytową.

E. W obrębie posesji nie odnaleziono obiektów archeologicznych z interesującego nas okresu. Jedyny obiekt (nr 1) przypisany został do posesji nr 15. Brak obiektów późnośredniowiecznych i renesansowych tłumaczyć można głębokimi wykopami pod piwnice zarówno budynku gotyckiego, jak i jego późniejszej renesansowej rozbudowy, a także kolejnego budynku nowożytnego. Poza tym badaniami objęty był tylko niewielki fragment zaplecza posesji (około 15 m²).

F. Literatura: Bykowski i in. 2000a; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

40)

A. Ul. Oławska 69 / Biskupia 1-1a.

B. Plany Weinera, Meriana, Wernera. ABmW – plan sekcynny z 1924 r. (bez sygnatury) i teczka z sygnaturą T3407.

C. Parcelacja pierwotna – być może już około połowy lub w 2. połowie XIII w. Rozmiarów pierwotnej działki lokacyjnej nie znamy. Szerokość działki późnośredniowiecznej odpowiadała szerokości ściany frontowej kamienicy i wynosiła około 8 m. Jeżeli przyjmiemy, że wodociąg odkryty na zapleczu posesji 1a, doprowadzał wodę na zaplecze całej dużej działki i zlokalizowany był w jej partii końcowej, to mogła ona mieć szerokość około 11 m. Parcela Oławska 69 i Biskupia 1 stanowiły w późnym średniowieczu jedną całość. Świadczy o tym wspomniana wyżej kamienica (patrz opis budynku przyfrontowego). Na zapleczu posesji pozostał wolny obszar, przez który poprowadzono wodociąg, zakończony rzapiem (posesja Biskupia 1a). Zakładając, że obszar ten należał do działki Oławska 69/Biskupia 1, to jej głębokość wynosiłaby około 24,5 m. W późnym średniowieczu teren ten zabudowano, dostawiając dwie ściany między północną ścianą kamienicy Oławska 69/Biskupia 1 i południową kamienicy Biskupia 2. W trakcie budowy nowego budynku przesunięto rzap w kierunku wschodnim i przedłużono wodociąg. Nie wiemy, czy działania te wiązały się z rozpadem działki na dwie parcele, czy też z intensyfikacją zabudowy w obrębie jednej posesji. Potrójny adres parceli jest wynikiem późnonowożytnych podziałów własnościowych.

D. Budynek przyfrontowy – kamienica gotycka. Zbudowana na planie wydłużonego prostokąta. W stosunku do ulicy Oławskiej ustawiona szczytowo. Jej rekonstruowana długość i szerokość w obrysie zewnętrznym wynosi około 8,5-8,8 x 24,5 m. Pierwotnie był to budynek dwutraktowy. Piwnicę traktu tylnego i przedniego oddzielało pomieszczenie zawierające schody. Obie piwnice były przesklepione. W fazie późnogotyckiej dobudowano trzeci trakt, który nie był podpiwniczony, co wiązało się z całkowitą zabudową głębokości działki.

E.

Ob. 5 (Biskupia 1, sekt. 1)

Dół po wybranym piasku, zapewne do celów budowlanych, zasypany wtórnie gruzem. W rzucie miał kształt kwadratu, o zaokrąglonych narożach i boku długości 0,5 m. W przekroju owalny o maksymalnej głębokości 0,28 m. Od frontu posesji oddalony o około 1,1 m. Powstał w okresie budowy kamienicy gotyckiej.

Ob. 1 (Biskupia 1a, sekt. 1)

Jama gospodarcza (?). W rzucie poziomym wydłużony owal o wymiarach 0,6 x 1,65 m. W przekroju pionowe ściany i płaskie dno, wyłożone warstwą gliny, maksymalna głębokość około 0,9 m. Od frontu posesji jama oddalona o około 23 m. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 2 (Biskupia 1a, sekt. 1)

Jama śmietniskowa. Zachowana fragmentarycznie, częściowo zniszczona przez ob. 1. Od frontu posesji oddalona o około 24 m. Chronologia: 2.-3. ćwierć XIII w.

Ob. 3 (Biskupia 1a, sekt. 1)

Piwniczka – ziemianka. Powstała po wybudowaniu sąsiedniego wodociągu, a przed wybudowaniem 3. traktu kamienicy gotyckiej. Zachowany fragment w rzucie półowalny o wymiarach 0,9 x 1,6 m, a w przekroju kształt wannowaty o maksymalnej głębokości 1,08 m. Od frontu posesji obiekt oddalony o około 21 m. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 4 (Biskupia 1a, sekt. 1)

Chłodnia – magazyn. W rzucie zbliżona do kwadratu o boku równym 1 m. Ślady 3 palików na obwodzie jamy mogą wskazywać, że była zadaszona. Od frontu posesji oddalona o około 22,5 m. Powstała po wybudowaniu wodociągu. Chronologia: XV w.

Ob. 5 (Biskupia 1a, sekt. 1, 2, 3)

Wodociąg. We wkopie o szerokości około 0,8 m, szalowanym dranicami, ułożono wodociąg z rur ceramicznych, biegnący od ulicy Biskupiej na zaplecze posesji, zakończony rzapiem, usytuowanym w obrębie sektora 3 (Biskupia 1a). Od frontu posesji oddalony o około 20-22 m. Chronologia: 2. połowa XIV w.

Ob. 1 (Biskupia 1a, sekt. 2)

Wkop naprawczy wodociągu. Zachowany fragment miał w rzucie kształt nieregularnego trapezu, o długości 1,4 i maksymalnej szerokości 0,56 m. W przekroju kształt owalny, sięgał do poziomu posadowienia rur ceramicznych. Od frontu posesji oddalony o około 22 m. Chronologia: zapewne XV w.

Ob. 4 (Biskupia 1a, sekt. 2)

Kosz wkopany w podłoże, najprawdopodobniej o charakterze chłodni – magazynu żywności, o średnicy 0,7 i zachowanej głębokości 0,24 m. Od frontu posesji oddalony o około 22 m. Chronologia: XIV w.

Ob. 1 (Biskupia 1a, sekt. 3)

Koryto na wodę – rynsztok. Przecinał zaplecze posesji na linii północ-południe. Odkryty na długości około 4,3 m. Miał postać wylepionego gliną koryta o szerokości około 0,6 m i wyraźnym spadku w kierunku południowym – w stronę ulicy Oławskiej. Od frontu posesji oddalony o około 20,5-25 m. Chronologia: XV w.

Ob. 2 (Biskupia 1a, sekt. 3)

Wodociąg ceramiczny. Zbudowany bardzo starannie, we wkopie o szerokości około 0,8 m, szalowanym i dodatkowo przykrytym dranicami. Wykonany z użyciem innego typu rur ceramicznych, niż wodociąg z sektorów 1-2. Jego partię końcową tworzyła rura drewniana, stanowiąca bezpośredni wpust do towarzyszącego wodociągowi rzapia (ob. 6 opisany poniżej). Wodociąg ten jest starszy od wodociągu z sektorów 1-2. Doprowadzał wodę na zaplecze posesji zapewne z rejonu ul. Krawieckiej. Od frontu posesji oddalony o około 22,5 m. Chronologia: 2. połowa XIV w.

Ob. 3 (Biskupia 1a, sekt. 3)

Rzap. Wykorzystywany z młodszym wodociągiem. Zbudowany w kolistym wkopie o średnicy około 2,4 m z drewna w konstrukcji wieńcowej. Zachowany fragment skrzyni rzapia miał wymiary 0,7 x 1,42 m. Od frontu posesji oddalony był o około 19 m. Chronologia: 2. połowa XIV w.

Ob. 5 (Biskupia 1a, sekt. 3)

Dół kloaczny, szalowany drewnem. Zachowany fragment, wyznaczony zasięgiem skrzyni, miał wymiary około 1,06 x 1,96 m i w przybliżeniu prostokątny kształt w rzucie poziomym. Od frontu posesji oddalony był o około 20 m. Chronologia: XV w.

Ob. 6 (Biskupia 1a, sekt. 3)

Rzap. Powstał w tym samym czasie, co starszy wodociąg. Do wkopu o szalowanych drewnem ścianach wstawiono beczkę, do której podłączono wspomnianą wyżej rurę drewnianą. Całość zachowana fragmentarycznie, o trudnych do określenia pierwotnych rozmiarach. Od frontu posesji oddalony o około 22,5 m. Chronologia: 2. połowa XIV w.

F. Literatura: Babij i in. 1999; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

41)

A. Ul. Biskupia 2.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – plan sekcijny z 1924 r. (bez sygnatury) i teczka z sygnaturą 454.

C. Parcelacja pierwotna – podobnie jak w przypadku sąsiednich działek około połowy lub w 2. połowie XIII w. Szerokość parceli wynosiła około 7,6 m (ustalona w oparciu o relikty zabudowy gotyckiej). W trakcie prac wykopaliskowych odsłonięto ją na głębokość około 16,5 m, co z pewnością nie stanowi jej wartości całkowitej. Według tzw. rejestru karowego z 1564 r. szerokość posesji wynosiła 13,25 łokcia (tzn. 7,55 m), a jej właścicielem był Paul Klementz, prowadzący tam winiarnię. Rejestr XVI-wieczny i współczesny pomiar szerokości parceli wykazują zgodność.

D. Budynek przyfrontowy. Najstarszym reliktem zabudowy przyfrontowej jest ob. 2 (1), stanowiący pozostałość piwnicy budynku starszego od murowanej kamienicy gotyckiej (patrz opis obiektu poniżej). Kamienica gotycka była jednoraktowa, w stosunku do ulicy Biskupiej usytuowana szczytowo. Wzniesiono ją równocześnie z sąsiednim budynkiem na posesji nr 3, czego dowodem zachowane strzypia, służące do przewiązania ścian frontowych obu kamienic. Pomieszczenie piwniczne przykryte było sklepieniem kolebkowym. Do ściany tarczowej tylnej dobudowano aneks, mieszczący schody lub też pochylnię, będące wejściem do piwnicy z zaplecza działki. W fazie późnogotyckiej dobudowano trakt tylny, również podpiwniczony. W opisanym aneksie znajdowało się również wejście do piwnicy drugiego traktu.

E.

Ob. 1 (1)

Dół po wybranym piasku, zarzucony gruzem. W zarysie miał kształt nieregularnego prostokąta o wymiarach 0,96 x 1,46 m. Powstał zapewne w trakcie przebudowy piwnicy. Od frontu posesji oddalony o około 3,5 m. Chronologia: XV w.

Ob. 2 (1)

Przydenna partia piwnicy budynku frontowego poprzedzającego kamienicę gotycką (?). Zachowany fragment miał kształt zbliżony do prostokąta o wymiarach 1,12 x 2,3 m. Od frontu posesji odda-

lony o około 4,5 m. Chronologia: z zasypu wydobyto ceramikę naczyniową datowaną na XIV-XV w.

Ob. 3 (1)

Dół po słupie. Okrągły w rzucie, o średnicy 1,02 m. Od frontu posesji oddalony o około 1 m. Chronologia: XV w.

Ob. 1 (3)

Pozostałość budynku (?). Zachowany fragment miał w rzucie kształt prostokąta i wymiary 0,9 x 2,4 m. Od frontu posesji oddalony o około 15 m. Chronologia: 2. ćwierć XIII-początek XIV w.

Ob. 3 (3)

Piwnica budynku gospodarczego. W rzucie o kształcie zbliżonym do prostokąta o wymiarach 1,4 x 2,55 m. Od frontu posesji oddalona o około 14 m. Chronologia: 2. połowa XIII-początek XIV w.

F. Literatura: Babij i in. 1999; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

42)

A. Ul. Biskupia 3.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – plan sekcijny z 1924 r. (bez sygnatury) i teczka z sygnaturą 454.

C. Parcelacja pierwotna – około połowy lub w 2. połowie XIII w. Wymiary dwóch (!) budynków gotyckich posadowionych na tej działce sugerują, że jej szerokość w późnym średniowieczu wynosiła około 12,5 m. Pewne elementy w konstrukcji budynku północnego mogą skłaniać do wniosku, że pierwotnie w skład parceli nr 3 wchodziła również parcela nr 4 (patrz opis budynku północnego). Tak pojęta szerokość działki pierwotnej wynosiłaby około 18 m. W obrębie posesji znajdował się tzw. „Mały przejazd”, będący przedłużeniem ciągu komunikacyjnego od Rynku, poprzez ulicę Kurzy Targ, św. Marii Magdaleny i Kaznodziejską do ul. Płaszczarskiej (obecnie Krawieckiej). Jak wspomina tzw. rejestr karowy z 1564 r. była to duża działka sięgająca do ulicy Krawieckiej 4 (dawniej 16), zabudowana z obu stron, o szerokości z przodu i z tyłu 26,5 łokcia (tzn. około 15,2 m). Niezgodność szerokości parceli znanej ze źródła z 1564 r. i tej z pomiarów relikwów, odkrytych w trakcie badań, może być wynikiem nieuwzględnienia w pomiarach XVI-wiecznych szerokości przejazdu jako części posesji. Odległość między pierzeją wschodnią ulicy Biskupiej a pierzeją zachodnią ul. Krawieckiej nie jest nam dokładnie znana (nie prowadzono tam badań archeologicznych). Według planu sytuacyjnego z 1878 r. odległość ta wynosiła około 58 m. Nie wiemy, czy działka ta była tak duża już w średniowieczu, czy też powstała w wyniku komasacji dwóch parcel w okresie wczesnonowożytnym. W trakcie prac wykopaliskowych przy ul. Biskupiej odsłonięto opisywaną posesję na głębokość około 16 m.

D. Budynek przyfrontowy: najstarszym budynkiem przyfrontowym był obiekt 2 (patrz opis poniżej). Konstrukcja budynku opierała się prawdopodobnie na słupach wbitych pionowo w podłoże, o czym mogą świadczyć odkryte doły posłupowe (konstrukcja sumikowo-łątkowa?). Budowla ta poprzedzała chronologicznie kamienicę północną. Jak już wyżej wspomniano, we frontowej partii parceli nr 3 istniały pod koniec średniowiecza dwie kamienice:

a) Budynek południowy, usytuowany ścianą szczytową do ulicy, pierwotnie jednoraktowy, z piwnicą przykrytą sklepieniem kolebkowym i aneksem od strony wschodniej, w którym znajdowały się schody lub pochylnia prowadząca do piwnicy. Budynek miał szerokość około 6,25, a jego długość wraz z aneksem mierzyła około 11 m. Powstał równocześnie z budynkiem frontowym przy ul. Biskupiej 2. Podczas budowy wykorzystano wspólną ścianę graniczną. Oba budynki stanowią dwie bliźniacze konstrukcje przestrzenne.

b) Budynek północny, dostawiony do istniejącego już budynku południowego. Pierwszą kondygnację tworzyło wnętrze przykryte prawdopodobnie stropem, o wymiarach planu 5-5,2 x 7,1 m i grubości ścian 0,9-0,95 m. Otwór wejściowy znajdował się w ścianie północnej budynku, co dowodzi, że pierwotnie teren przy ścianie północnej nie był zabudowany. Na tej podstawie można przyjąć, że w skład parceli nr 3 wchodziła też późniejsza posesja nr 4, również o metryce późnośredniowiecznej. W fazie gotyckiej kamienicę strawił pożar. W trakcie jej odbudowy piwnicę wyposażono w sklepienie kolebkowe. Drzwi w ścianie północnej zamurowano, a nowe wejście do piwnicy utworzono w ścianie wschodniej. Z poziomu podwórza prowadziły do niej schody lub też pochylnia, umieszczona w dobudowanym aneksie.

Jeszcze w fazie gotyckiej oba budynki połączono wspólnym traktem tylnym. Piwnica traktu tylnego przykryta była pierwotnie stropem, zaś w fazie wczesnonawodowej zamknięto ją sklepieniem kolebkowym. Powstała w ten sposób kamienica gotycka miała we wnętrzu około 15 m długości i 11-11,8 m szerokości. Wspomniany przejazd usytuowany był najprawdopodobniej wzdłuż ściany północnej budynku północnego.

E.

Ob. 1 (1)

Dół po wybranym piasku, zasypyany gruzem. W rzucie poziomym owal o wymiarach 1,2 x 2,3 m. Od frontu posesji oddalony o około 0,6 m. Chronologia: XIV w.

Ob. 2 (1)

Partia piwniczna budynku starszego od kamienicy północnej. Zachowana fragmentarycznie w postaci czterech negatywów słupów i fragmentu wypełniska piwnicy. Rekonstruowana wielkość wynosiła około 2,06 x 4,5 m. Zachowany relikw nie pozwala na odtworzenie pierwotnej konstrukcji budynku. Od frontu posesji oddalony o około 2 m. Chronologia: XIV w. (?). Stratygraficznie starszy od ob. 1 (1) i budynku murowanego.

Ob. 1 (4)

Dół po wybranym piasku, zasypyany gruzem i próchnicą. W rzucie kształcie zbliżonym do prostokąta o wymiarach 1,2 x 1,9 m. Od frontu posesji oddalony o około 1,4 m. Chronologia: XIV w.

F. Literatura: Babij i in. 1999; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

43)

A. Ul. Biskupia 4.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – plan sekcyjny z 1924 r. (bez sygnatury) i teczka z sygnaturą 454.

C. Parcelacja pierwotna: Działka została wydzielona z sąsiedniej posesji nr 3 w późnym średniowieczu (XIV-XV stulecie). Jej szerokość, ustalona w oparciu o relikw zabudowy gotyckiej odnalezioną na tej i sąsiedniej posesji, wynosiła około 6,5 m. Według tzw. rejestru karowego z 1564 r. szerokość parceli wynosiła 13 łokci (tj. około 7,6 m), a właścicielem posesji był Paul Klementz. Znajdował się tam jego dom mieszkalny. Nie znamy pierwotnej głębokości działki. W trakcie badań archeologicznych została ona odsłonięta na głębokości około 16 m.

D. Budynek przyfrontowy. Najstarszym założeniem przyfrontowym był duży budynek (ob. 2 (6)), o długości około 5 m (patrz opis obiektu poniżej), zapewne drewniany i podpiwniczony. Kamienica gotycka powstała najprawdopodobniej w czasie odbudowy starszego, spalonego budynku na posesji nr 3. Pierwotnie była to budowla jednoraktowa, podpiwniczona, z piwnicą sklepioną kolebkowo, ustawiona szczytowo do ulicy. Piwnica w świetle miała wymiary 4,5 x 7,5 m, przy grubości ścian 1,05 m, z wyłączeniem wcześniej zbudowanej ściany południowej. W obrębie ściany północnej wymurowano przewód kominowy. Podobnie jak na sąsiednich posesjach, również tutaj dobudowany został od wschodu aneks komunikacyjny, w którym mieściły się schody do piwnicy. Miał on wewnętrzne wymiary 1,5 x 5,0 m, grubość ścian wynosiła około 0,5 m. Jeszcze w fazie gotyckiej dobudowany został do kamienicy trakt tylny, który w okresie wczesnonowoczesnym powiększono w kierunku wschodnim. Tak ukształtowana kamienica mierzyła w XVI w. Około 6,5 x 15,65 m.

E.

Ob. 2 (6)

Pozostałość budynku starszego od kamienicy murowanej, który miał w rzucie poziomym wymiary co najmniej 1,84 x 5 m. W części zachodniej obiektu odsłonięto jamę (interpretowaną jako piwniczkę), owalną w rzucie, o wymiarach 1,2 x 2,4 m. Nie zaobserwowano śladów konstrukcji drewnianych. Od frontu posesji obiekt oddalony o około 1 m. Chronologia: na podstawie ceramiki z zasypania obiekt datowano na 2. połowę XIII-początek XIV w. W trakcie oczyszczania powierzchni obiektu znaleziono halerz miejski, bity we Wrocławiu za panowania Wacława II – 1378-1419. Na podstawie tego znaleziska wyznaczono kres funkcjonowania obiektu na koniec XIV w.

Ob. 3 (6)

Pozostałość budynku (piwniczka?), o charakterze gospodarczym. Obiekt miał w rzucie poziomym kształt zbliżony do prostokąta i wymiary 2,0 x 2,2 m. Od frontu posesji oddalony o około 4,5 m. Chronologia: 2. połowa XIII w.

Ob. 6 (6)

Dół kłoczny szalowany drewnem. Doskonale zachowana konstrukcja wieńcowa ścian, o wymiarach 1,7 x 1,4 m. Od frontu posesji oddalony o około 4,5 m. Chronologia: 1. połowa XIV w.

F. Literatura: Babij i in. 1999; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

44)

A. Ul. Biskupia 5.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – plan sekcyjny z 1924 r. (bez sygnatury) i teczka z sygnaturą 454.

C. Parcelacja pierwotna – podobnie jak na sąsiednich parcelach około połowy XIII lub w 2. połowie XIII w. Na podstawie odsłoniętych w trakcie badań archeologicznych relikw architektury można przyjąć, że szerokość posesji w późnym średniowieczu wynosiła około 16 m. W obrębie parceli znajdował się wymieniany w źródłach pisanych tzw. „Wielki Przejazd”. Według tzw. rejestru karowego z 1564 r. szerokość posesji od strony ul. Biskupiej wynosiła 25 łokci (około 14,2 m), zaś od strony ul. Krawieckiej 6 (dawniej 15) – 16,25 łokcia (tj. około 9,1 m). Z dokumentu wynika, że działka ta w 2. połowie XVI w. sięgała od ul. Biskupiej do ul. Krawieckiej, przez całą długość kwartału zabudowy. Podobnie jak w przypadku posesji nr 3 nie znamy dokładnej odległości między pierzejami tych ulic. Na podstawie planu sytuacyjnego z 1878 r. wiemy, że wynosiła ona wówczas około 58 m.

D. Budynek przyfrontowy – niewielkie założenie gotyckie zlokalizowane w północnej partii działki. Budowę kamienicy rozpoczęto od postawienia granicznej ściany północnej, wspólnej dla jednocześnie wznoszonych bliźniaczych budynków nr 5 i 6. W ścianie pozostawiono strzępia do przewiązania z murami tarczowymi wspomnianych kamienic. Wymiary wewnętrzne piwnicy pierwotnego budynku, ustawionego krótszą ścianą do ul. Biskupiej, wynosiły 4,2-4,3 x 6,3-6,55 m. Do piwnicy przykrytej kolebą prowadziły drzwi wymurowane w południowej ścianie (od strony „Wielkiego Przejazdu”). Jeszcze w średniowieczu budynek rozbudowano w kierunku południowym i wschodnim. Od wschodu wybudowano aneks komunikacyjny (podobnie jak na parcelach nr 2-4). Na południe od pierwotnego założenia wzniesiono drugą piwnicę, poszerzając w ten sposób kamienicę o kolejne 11 m i zabudowując całą wolną przestrzeń. W ścianie frontowej znajdowały się dwa okna, natomiast w tylnej kolejne okno i drzwi, do których dochodziło się kolejnym aneksem komunikacyjnym. U schyłku średniowiecza w obrębie piwnicy dokonano zmian konstrukcyjnych, związanych z przeprowadzeniem wodociągu ceramicznego na zaplecze posesji. W ścianach tarczowych wykuto otwory i wymurowano łęki. W czasach wczesnonowoczesnych do budynku dobudowano na całej jego szerokości trakt tylny. Po tej rozbudowie wymiary zewnętrzne budynku wynosiły około 16 (ściana frontowa) x 18 m. Przejście w obrębie tzw. „Wielkiego Przejazdu” znajdowało się tuż przy ścianie granicznej południowej i miało w czasach nowożytnych około 2,8-3,0 m szerokości.

E.

Ob. 1 (1)

Dół po wybranym piasku, zasypyany gruzem i próchnicą. W rzucie poziomym owal o wymiarach 0,58 x 0,86 m. Przylegał do ściany frontowej kamienicy gotyckiej. Chronologia: XIV-XV w.

Ob.1 (2)

Dół po wybranym piasku, zasypyany gruzem i próchnicą. W rzucie poziomym owal o wymiarach 1,54 x 1,89 m. Od frontu posesji oddalony o 10,4 m. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 2 (2)

Dół po wybranym piasku, użyty wtórnie jako jama śmietniskowa. Miał kształt nieregularny o wymiarach 1,3 x 2,3 m. W stropie obiektu zalegały duże głazy narzutowe. Od frontu posesji oddalony o 12 m. Chronologia: XIV-XV w.

Ob. 3 (3)

Dół po wybranym piasku, zasypyany głównie gotyckimi dachówkami. W stropie obiektu zalegały głazy narzutowe ze śladami zaprawy wapiennej. Nieregularny w kształcie o wymiarach 0,77 x 1,2 m. Zlokalizowany przy ścianie frontowej kamienicy. Chronologia: XV w.

Ob. 4 (3)

Wodociąg posadowiony w oszalowanym wkopie, zbudowany z rur ceramicznych o kremowym wypale, łączonych ze sobą na wpust,

uszczelnionych plastyczną, surową gliną. Biegił pod murem frontowym kamienicy na jej zaplecze. Aby przeprowadzić wodociąg przebito ścianę szczytową i zabezpieczono odcinkowym łękiem. W obrębie wykopu długość wodociągu wynosiła około 16 m, zaś szerokość wkopu przeciętnie 0,6 m. Zapewne na zaplecze posesji wodociąg zakończono rzapiem. Chronologia: XV w.

Ob. 2 (4)

Wkop wykonany do celów remontowych opisanego wyżej wodociągu. Od frontu posesji oddalony o 12,8 m. Chronologia: XV w.

F. Literatura: Babij i in. 1999; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

45)

A. Ul. Biskupia 6.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – plan sekcynny z 1924 r. (bez sygnatury) i teczka z sygnaturą 455.

C. Parcelacja pierwotna – najprawdopodobniej około połowy XIII lub w 2. połowie XIII w. Szerokość parceli późnośredniowiecznej, mierzonej w oparciu o ścianę frontową kamienicy, wynosi 6 m. Usytuowanie wejścia do piwnicy budynku gotyckiego w ścianie północnej może wskazywać na pierwotną przynależność terenu na północ od budynku, czyli parceli nr 7, do omawianej posesji nr 6. W okresie, gdy posesje 6 i 8 były w swojej partii frontowej już zabudowane, parcela nr 7 pozostawała wolna od zabudowy. Jeżeli przyjmujemy, że pierwotnie parcele 6 i 7 tworzyły jedną całość, to pierwotna parcela 6-7 miała szerokość około 16,5 m. Według tzw. „rejestrów karowego” z 1564 r. parcela nr 6 była szeroka na 11 łokci (tj. około 6,3 m) i mieściła dom należący do Michaela Neid. Nie znamy jej głębokości. W trakcie prac wykopaliskowych została ona odsłonięta na głębokość 17,5 m.

D. Budynek przyfrontowy – kamienica gotycka wznoszona równocześnie z budynkiem nr 5. Szczytem zwrócona do ulicy. Pierwszy murowany budynek na tej parceli miał sklepioną piwnicę o długości 6,4 i szerokości 4,75 m, przy grubości ścian do 1,2 m. Prowadzący do piwnicy otwór drzwiowy umieszczony był w ścianie północnej, co może świadczyć o tym, że pierwotnie teren na północ od budynku był częścią tej posesji (patrz opis parceli pierwotnej). Jeszcze w średniowieczu kamienicę rozbudowano w głąb działki o drugi trakt. W trakcie remontu jako ścianę północną wykorzystano południową ścianę piwnicy drugiego traktu kamienicy nr 7. Z pomieszczeniem frontowym łączyła się ona poprzez otwór drzwiowy wybity w ścianie między traktami. Po rozbudowie kamienica gotycka miała co najmniej 17 m długości, przy zachowaniu 6 m szerokości. W czasach wczesnonowożytnych wybudowano w piwnicy traktu tylnego ścianę działową i przykryto ją nowym sklepieniem.

E.

Ob. 1 (2)

Duży, regularny dół po wybranych piasku do celów budowlanych o wymiarach 2,1 x 2,6 m. W przekroju wannowaty, z płaskim dnem, o maksymalnej głębokości 0,7 m. Zasypany gruzem z cegieł gotyckich. Powstał w trakcie wczesnonawigacyjnej rozbudowy domu gotyckiego. Od frontu posesji oddalony o 8,3 m. Chronologia: początek XVI w.

Ob. 3 (2)

Niewielki dół kłoczny, bez wyraźnej konstrukcji ścian. W rzucie owal o wymiarach 0,4 x 1,4 m. Od frontu posesji oddalony o 7,5 m. Chronologia: 1. (?) połowa XIV w.

F. Literatura: Babij i in. 1999; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.

46)

A. Ul. Biskupia 7.

B. Plany Weinera, Meriana, Wenera. ABmW – plan sekcynny z 1924 r. (bez sygnatury) i teczka z sygnaturą 455.

C. Parcelacja pierwotna – od około połowy XIII w. lub 2. połowa XIII w. Parcela tworzyła jedną całość z posesją nr 6 (patrz opis parceli pierwotnej na posesji nr 6). Szerokość parceli późnośredniowiecznej, w oparciu o wymiary ściany frontowej kamienicy, wynosiła 10,5 m. Według tzw. „rejestrów karowego” z 1564 r. szerokość domu należącego do mieszczanina Wundertiga wynosiła od frontu 16,5 łokcia (tj. około 9,5 m), zaś dom tylny (ul. Krawiecka 8, dawniej 14) był szeroki na 22,25 łokcia (tj. około 12,8 m). Ze źródła tego wynika, że w okresie wczesnonowożytnym parcele Biskupia 7 i Krawiecka 8 (14) tworzyły jedną całość. Według planu sytuacyjnego z 1878 r. odległość między interesującymi nas frontami kamienic przy ulicach Biskupiej i Krawieckiej wynosiła około 58 m. W trakcie badań archeologicznych działka przy ul. Biskupiej 7 została odsłonięta na głębokość około 17,5 m.

D. Budynek przyfrontowy – kamienica gotycka powstała między stojącymi już budynkami nr 6 i 8. Do jej budowy wykorzystano istniejące ściany kamienic sąsiadujących, osadzając w nich sklepienia partii piwnicznej. Przez środek posesji wmurowano ścianę działową, na której wsparto wspomniane sklepienia. Ściana ta nie miała kontynuacji powyżej piwnic, a mniej więcej w połowie jej długości znajdował się otwór drzwiowy służący do komunikacji między pomieszczeniami piwnicznymi. Wejście do piwnic znajdowało się w tylnej ścianie piwnicy południowej, tuż przy murze granicznym. Parter pierwotnego budynku był jednoprzestrzenny. Jego wnętrze miało około 9,3-9,4 m długości i około 6,9 m szerokości. Został on podzielony na dwa pasma dopiero w czasach wczesnonowożytnych, kiedy zbudowano ścianę działową na starszej ścianie rozdzielającej pomieszczenia piwniczne. Jeszcze w fazie gotyckiej budynek rozbudowano w głąb działki o drugi trakt. Powstał w ten sposób dom o czterech pomieszczeniach piwnicznych, dwutraktowy, dwupasmowy, szczytem zwrócony do ul. Biskupiej. Kamienica ta miała około 11,5 m szerokości i co najmniej 17 m długości. W XV w. przebito otwory w ścianach tarczowych i wmurowano łęki, pod którymi poprowadzono rury i podłączono parcelę do wodociągu. W czasach wczesnonowożytnych kamienica została rozbudowana o trzeci trakt. W sondażu założonym poza głównym wykopem rozpoznano go jednak tylko na niewielkim odcinku.

E.

Ob. 1 (3,4)

Wodociąg ceramiczny (konstrukcja wodociągu taka, jak w przypadku posesji nr 4). W celu przeprowadzenia nitki wodociągu przebito ściany tarczowe kamienicy gotyckiej. Biegił przez całą głębokość posesji – tj. około 15 m. Wkop pod wodociąg miał szerokość około 0,4-0,6 m. Chronologia: koniec XIV i XV w.

Ob. 3 (3)

Być może jest to wkop naprawczy pod opisany wyżej wodociąg. Od frontu posesji oddalony o 7,6 m. Chronologia: XV w.-nowożytność (?).

Ob. 3 (4)

Dół budowlany, częściowo zarzucony gotyckimi cegłami i fragmentami rur ceramicznych, takich samych jak te, z których zbudowano przebiegający obok wodociąg. Dół miał w rzucie poziomym kształt nieregularnego wieloboku o wymiarach 1,68 x 1,8 m. W przekroju nieckowaty o maksymalnej głębokości 0,5 m. Od frontu posesji oddalony o 7,6 m. Chronologia: XV w.-nowożytność (?).

F. Literatura: Babij i in. 1999; Młynarska-Kaletynowa (red.) 2001.